



Evropská unie  
Evropský sociální fond  
Operační program Zaměstnanost

# **EVALUACE STRATEGICKÉHO PLÁNU SOCIÁLNÍHO ZAČLEŇOVÁNÍ 2015 - 2018 PŘÍBRAM**

**Zpracoval: evaluační tým Agentury pro sociální začleňování**

**listopad 2019**

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15\_030/0000605. Více na [www.socialni-zaclenovani.cz](http://www.socialni-zaclenovani.cz).

## Obsah

PODĚKOVÁNÍ .....	3
1. Shrnutí evaluačního šetření .....	3
2. Cíl evaluační zprávy .....	4
3. Základní terminologie .....	4
4. Metodologie .....	6
4.1. Limity evaluace .....	7
5. Popis obce a sociálního vyloučení v obci .....	9
5.1. Historie působení ASZ ve městě Příbram .....	9
5.2. Identifikace hlavních problémů .....	9
6. Dopady SPSZ – jednotlivé oblasti .....	10
6.1. Bydlení .....	11
6.2. Zaměstnanost .....	22
6.3. Sociální služby .....	25
6.4. Bezpečnost .....	34
6.5. Celkové hodnocení dopadů SPSZ .....	38
7. Zhodnocení lokálního partnerství .....	38
7.1. Koordinace .....	43
7.2. Synergie .....	44
7.3. Adresnost/relevance .....	45
7.4. Konzistence .....	45
7.5. Udržitelnost .....	45
7.6. Shrnutí hodnocení LP .....	46
8. Srovnání výchozího a konečného stavu sociálního vyloučení v obci .....	46
9. Závěr .....	48
10. Doporučení .....	49
11. Seznam literatury, zdrojových materiálů .....	49
12. Seznam použitých zkratk .....	50

PODĚKOVÁNÍ .....	3
1. Shrnutí evaluačního šetření .....	3
2. Cíl evaluační zprávy .....	4
3. Základní terminologie .....	4
4. Metodologie .....	6
4.1. Limity evaluace .....	7
5. Popis obce a sociálního vyloučení v obci .....	9
5.1. Historie působení ASZ ve městě Příbram .....	9
5.2. Identifikace hlavních problémů .....	9
6. Dopady SPSZ – jednotlivé oblasti .....	10
6.1. Bydlení .....	11
6.2. Zaměstnanost .....	22
6.3. Sociální služby .....	25
6.4. Bezpečnost .....	34
6.5. Celkové hodnocení dopadů SPSZ .....	38
7. Zhodnocení lokálního partnerství .....	38
7.1. Koordinace .....	43
7.2. Synergie .....	44
7.3. Adresnost/relevance .....	45
7.4. Konzistence .....	45
7.5. Udržitelnost .....	45
7.6. Shrnutí hodnocení LP .....	46
8. Srovnání výchozího a konečného stavu sociálního vyloučení v obci .....	46
9. Závěr .....	48
10. Doporučení .....	49
11. Seznam literatury, zdrojových materiálů .....	49
12. Seznam použitých zkratk .....	50

## PODĚKOVÁNÍ

Na začátku bych rád poděkoval všem, kteří si našli čas a poskytli informace potřebné pro tvorbu evaluační zprávy. Kromě toho bych chtěl poděkovat všem aktérům, kteří v Příbrami bojují proti sociálnímu vyloučení.

### 1. Shrnutí evaluačního šetření

Město Příbram započalo spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování v r. 2014. Na počátku spolupráce byl analyzován rozsah problému sociálního vyloučení v obci a byl vytvořen strategický dokument, který obsahuje návrh konkrétních opatření - *Strategický plán sociálního začleňování 2015-2018* (SPSZ).

Evaluace se zaměřuje na vyhodnocení implementace SPSZ a na vyhodnocení spolupráce aktérů s Agenturou pro sociální začleňování (ASZ). Evaluační otázky se zaměřovaly na dopady realizovaných opatření, jejich relevanci, zajištění koordinace, synergie opatření a jejich udržitelnost. Při zpracování evaluace byly použity zejména kvalitativní metody. Evaluace použila několik metod sběru dat: dotazník, analýza dokumentů, polostrukturované rozhovory, analýza sekundárních dat z poskytnutých dokumentů.

#### KLÍČOVÁ ZJIŠTĚNÍ

SPSZ byl rozčleněn do 5 kapitol (bydlení, sociální služby, zaměstnanost, bezpečnost a vzdělávání), lokální partnerství se obzvláště soustředilo na oblast bydlení a sociálních služeb.

**Dopady** realizovaných opatření jsou zvláště patrné v případě zlepšení kvality života lidí bez domova, prevence ztráty bydlení a usnadnění prostupu mezi jednotlivými stupni bydlení. Klienti různých služeb byli účinně podporováni při hledání zaměstnání a řešení své dluhové situace. Dále byly dopady realizovaných opatření identifikovány v oblasti prevence sociálně patologických jevů, zvýšení pocitu bezpečí a prevence školní neúspěšnosti.

Z pohledu **relevance** je možné konstatovat, že realizovaná opatření byla dobře zacílena. Opatření mířila jak na ty nejzranitelnější (lidé bez domova), tak lidi ohrožené sociálním vyloučením, kteří mají zaměstnání a žijí ve standardním bydlení. Určitým problémem bylo to, že realizovaná opatření měla omezený dosah na lidi žijící na soukromých ubytovnách, kde se koncentruje většina sociálně vyloučených.

Dalším hlediskem, kterým jsme hodnotili aktivity LP je **konzistence s potřebami** sociálně vyloučených. V tomto směru je velkým úspěchem kapacitní posílení jednotlivých aktérů, což se týká zejména obce a jejich příspěvkových organizací, ale také neziskových organizací. Díky tomuto navýšení může být podpora komplexní a individualizovaná. Přes to, že došlo k zásadnímu kapacitnímu posílení řady aktérů, aktéři mnohdy stále nedokáží potřeby cílové skupiny uspokojit. Zvláště palčivý je tento problém v rámci systému dostupného bydlení.

Spolupráce v lokalitě je **koordinována** poměrně optimálně. Robustnější mechanismus koordinace je žádoucí obzvláště v době strategického plánování a během tvorby projektů. K zefektivnění koordinace přispělo zavedení pravidelného setkávání a vytvoření pozic, které jsou za koordinaci odpovědné (manažer SPSZ aj.). Pokroky byly zaznamenány i v oblasti koordinace aktivit jednotlivých služeb, jednotlivé služby spolu lépe komunikují a klienty díky tomu podporují komplexněji. Takto byl podpořen **synergický efekt**.

V této oblasti stále zůstává potenciál na větší zapojení cílové skupiny (např. komunitní práce) a soukromého sektoru.

Pro zajištění **udržitelnosti** je zásadní to, že v r. 2019 byl schválen *Tematický akční plán*, který umožní financování většího opatření. Významné je také to, že většina aktérů si je vědoma, že zavedená opatření jsou užitečná.

**Spolupráce místních aktérů s ASZ:** Většina respondentů evaluačního šetření považuje spolupráci s ASZ celkově za přínosnou. Přínos ASZ spatřují v oblasti koordinace aktivit, přenosu dobrých praxí a při přípravě projektů. Jisté výhrady zaznívali vůči složitosti celého procesu a administrativní náročnosti. Proces spolupráce narušovaly také změny na klíčových pozicích (lokální konzultant aj.).

Evaluace generuje **sadu doporučení**, která jsou uvedena v závěrečné části dokumentu.

## 2. Cíl evaluační zprávy

Následující zpráva předkládá výsledky zhodnocení spolupráce *Agentury pro sociální začleňování* (ASZ) s městem Příbram v letech 2015–2018 na základě analýzy výstupů a výsledků implementace *Strategického plánu sociálního začleňování* (2015-2018 - dále SPSZ1).<sup>1</sup> Ve zprávě je evaluována realizace naplánovaných opatření a dosahování strategických cílů s ohledem na jejich dopad na stav sociálního vyloučení v obci. Cílem zprávy je popsat efekt jednotlivých opatření a jejich vliv na dosažení plánovaných dopadů, a poskytnout tak zpětnou vazbu partnerům v lokalitě, ASZ, ale také poskytovatelům podpory a tvůrcům národních sociálních politik. Výsledky zprávy jsou využitelné pro nastavování dalších intervencí v oblasti sociálního začleňování v Příbrami i v jiných lokalitách, kde působí ASZ, a rovněž pro formulaci obecnějších politik řešení sociálního vyloučení.

## 3. Základní terminologie

**Agentura pro sociální začleňování**, která je jedním z odborů Sekce pro lidská práva Úřadu vlády ČR, byla v roce 2008 ustavena jako ústřední nástroj státní správy pro řešení sociálního začleňování. Jejimi dvěma základními úkoly je zajištění podpory obcím v procesu sociální integrace a odborná koordinace řešení sociálního vyloučení na národní úrovni. ASZ podporuje obce a města v tom, aby mohly plnit svoji funkci v zajišťování rovného přístupu ke vzdělávání, bydlení, zaměstnání, zdravotní péči a dalším zdrojům a institucím všem svým občanům bez ohledu na jejich sociální status.

Základním nástrojem ASZ při řešení sociálního vyloučení v konkrétní obci je **sítování a propojování relevantních místních aktérů**, které je nezbytným předpokladem pro implementaci integračních procesů. K tomu slouží tzv. **Lokální partnerství** (LP), platforma, v jejímž rámci se koordinovaně řeší jednotlivé problematické oblasti prostřednictvím vytčení strategických cílů a naplánování konkrétních opatření pro jejich naplňování. Strategické cíle, opatření k jejich dosahování a jiné inkluzivní aktivity jsou ukotveny v dokumentu s názvem **Strategický plán sociálního začleňování** (SPSZ), který je za odborné a facilitační

---

<sup>1</sup> *Strategický plán sociálního začleňování města Příbram 2015–2018*, dostupné z: ([https://pribram.eu/files/post/101936/SPSZ%20P%C5%99%C3%ADbram\\_verze%20151012.pdf](https://pribram.eu/files/post/101936/SPSZ%20P%C5%99%C3%ADbram_verze%20151012.pdf)).

podpory lokálního konzultanta ASZ vytvářen lokálním partnerstvím obce. SPSZ je ústředním nástrojem řešení sociálního začleňování v konkrétní obci, podle něhož spolupráce ASZ a obce probíhá, a na jehož základě je také možné zhodnotit úspěch či neúspěch intervence ASZ.

ASZ za dobu svého působení dosáhla značných úspěchů, především v odborném zmapování problému sociálního vyloučení a možností jeho řešení a v rozšíření sociálně inkluzivního diskurzu. Podařilo se jí v lokálních samosprávách implementovat nové způsoby práce představované především propojením, koordinací a aktivizací místních aktérů. Je schopna také pojmenovávat sociální problém přesněji a šířeji i s jeho příčinami, čímž je umožněna změna vnímání problému aktéry místní sociální politiky. Může poskytnout alternativu k segregačním a restriktivním praktikám.

V rámci své práce ASZ naráží také na značné **limity**. Základní limit tvoří skutečnost, že nedisponuje žádnými pravomocemi vůči obcím a samosprávám ani vlastními finančními zdroji. Sehrává tak úlohu odborného poradce a motivátora. Disponuje rovněž jen velmi omezenými možnostmi systémového ovlivňování na úrovni národní politiky, neboť nemá žádné legislativní ani exekutivní pravomoci. ASZ je tedy pouze zprostředkujícím aktérem, který nemá přímý vliv na stav sociálního vyloučení a sociálně vyloučených lokalit v obcích.

V současné době je nejsilnějším nástrojem vlivu na obce v rukou ASZ **Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám (KPSVL)**, který umožňuje obcím spolupracujícím s ASZ exkluzivně podávat projekty do uzavřených nesoutěžních výzev, kde jsou pro ně předem alokovány značné finanční zdroje. Projektové poradenství v rámci KPSVL se tak stává zásadní intervencí ASZ ovlivňující řešení sociálního začleňování v obcích.

Pod pojmem **sociální vyloučení** chápeme proces vylučování lidí nebo skupin lidí na okraj společnosti, do chudoby a izolace. Tento způsob vyloučení se projevuje na různých úrovních, např. sociální, prostorové, ekonomické či symbolické. Sociálně vyloučení se nacházejí v situaci, kdy mají sníženou míru přístupu ke zdrojům běžně dostupným většině obyvatel, zároveň s tím se snižuje jejich schopnost udržovat sociální kontakty s obyvateli mimo situaci sociálního vyloučení a možnosti participace na organizaci sociálního života a účasti v rozhodování. Se sociálním vyloučením je často spojena určitá míra stigmatizace ze strany většinové společnosti, která může izolaci ještě prohlubovat.

Sociální vyloučení se vyznačuje různými charakteristikami, které se v různých lokalitách vyskytují s různou intenzitou. Společná všem lokalitám a jejich obyvatelům je však skutečnost, že se potýkají s několika zásadními existenčními problémy zároveň, a tudíž jejich řešení, které by směřovalo k vymanění se ze stavu sociální exkluze, je natolik obtížné, že je pro sociálně vyloučeného takřka nedosažitelné bez vnější pomoci.

Základními indikátory sociálního vyloučení je materiální chudoba, dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na dávkách v hmotné nouzi, nízká kvalita a nejistota v bydlení, ztížený přístup ke kvalitnímu společnému vzdělávání, vysoká míra zadlužení, výskyt rizikového chování a kriminality a vysoká míra migrace. Jednotlivé ukazatele sami o sobě sociální vyloučení nezakládají. Je to teprve jejich kombinace, která zasaženým jedincům či rodinám brání v integraci či plnohodnotném životě a na různých úrovních je vylučuje ze společnosti.

Pokud dochází k vyšší koncentraci osob s kombinací několika nebo všech výše zmíněných ukazatelů, hovoříme o **sociálně vyloučené lokalitě (SVL)**. Sociálně vyloučené lokality obvykle vznikají působením systémových aktérů či tržních mechanismů. Při jejich vzniku lze sledovat vnější příčiny tohoto procesu, jako jsou zákonné normy, tržní mechanismy a stanoviska zbytku společnosti i faktory vnitřní, mezi něž se řadí např. životní styl samotných sociálně vyloučených, které se často mezigeneračně reprodukuje. Specifickou roli v sociálním vyloučení hraje etnicita. V českém kontextu se pak jedná o etnicitu romskou. Je však nutné důrazně se vyhradit proti zaměňování pojmu sociální vyloučení s příslušností k romskému etniku. Výše uvedený popis fenoménu sociálního vyloučení jasně dokládá, že stav vyloučení ze společnosti může postihnout kohokoliv, nehledě na jeho etnickou příslušnost. Tomu také v současné době odpovídá zacílení intervencí Agentury pro sociální začleňování.

#### 4. Metodologie

Pro zhodnocení výsledků spolupráce obcí s Agenturou pro sociální začleňování byla zvolena **dopadová evaluace** založená na zjišťování dopadů uskutečněných intervencí. Dopady vznikají přímým i nepřímým působením výstupů realizovaných opatření. Existence dopadů je zkoumána pomocí evaluačních ukazatelů. Evaluační ukazatele jsou měřitelné indikátory, jejichž pomocí je zjišťováno, jaká změna (dopad) byla způsobena prostřednictvím realizovaných opatření. Evaluační ukazatele mohou být kvantitativní i kvalitativní povahy a jsou vytvářeny na základě expertních znalostí ASZ o jednotlivých tematických oblastech. Pro formulování evaluačních ukazatelů byla využita logika teorie změny.<sup>2</sup> Východiskem teorie změny je strategický plán sociálního začleňování evaluované obce, který je analyzován logikou zachycenou níže ve schématu č. 1. Každé opatření nemusí, a obvykle nemá, svůj unikátní dopad. Často má více opatření jeden společný dopad.

##### **Schéma 1: Postup při stanovování dopadů intervencí**



V úvodní fázi evaluace lokality je vytvářen evaluační design, do něhož jsou zaneseny strategické a obecné cíle ze SPSZ, opatření, kterými jsou dosahovány, jejich výstupy a očekávané dopady spolu s evaluačními ukazateli. Realizované a nerealizované výstupy jsou zjišťovány za pomoci lokálního konzultanta či místních aktérů a dopady jsou definovány s ohledem na specifický kontext lokální situace. V případě některých intervencí – typicky u posilování kapacit sociálních služeb – zůstáváme při formulování dopadů spíše na úrovni výstupů, neboť zjišťování dopadů by vyžadovalo využití výrazně robustnějších výzkumných metod, než umožňuje evaluační proces v ASZ.

Evaluace se zaměřuje na zjišťování dopadů realizovaných opatření SPSZ. Evaluace se bude věnovat zejména dopadům aktivit, které jsou realizovány prostřednictvím projektů. Především se budeme věnovat

<sup>2</sup> Viz Rukověť evaluátora, ASZ 2018.

dopadům opatření financovaným z KPSVL. Zvláštní zřetel bude kladen na opatření, která přinášejí do lokality nové služby či opatření (v Příbrami jde např. o domovníky).

Kromě dopadů SPSZ se evaluační zpráva zaměřuje také na dopady spolupráce obce s ASZ. Jde zejména o dopady na síť partnerů, kteří se zapojili do aktivit LP. Provádíme tedy hodnocení partnerství, přičemž využíváme kritéria odvozená z metodiky KPSVL (koordinace, synergie, adresnost, konzistence, udržitelnost aj.).

Při sběru dat jsme dbali na to, abychom získávali informace od různých typů aktérů. Respondenti byli jak zástupci nevládních neziskových organizací (NNO), tak zástupci veřejné zprávy i pracovníci místních samospráv (včetně příspěvkových organizací). Data využitá v evaluační zprávě (EZ) jsme se snažili v maximální míře triangulovat. Pokud v EZ citujeme respondenta, neuvádíme konkrétní pozici, kterou zastává, abychom zachovali anonymitu.

Při evaluaci, která probíhala v květnu až září 2019, byly využity následující **výzkumné metody a techniky**:

- **dotazníkové šetření** mezi členy pracovních skupin Lokálního partnerství (2017 a 2019): Hlavním zdrojem dat bylo online dotazníkové šetření, které se zaměřovalo na dopady SPSZ, a proběhlo v červnu 2019: O vyplnění dotazníků bylo požádáno 22 členů lokálního partnerství. Odpovědělo jich 14 (3 představitelů obcí, 3 veřejné zprávy, 6 NNO a 2 příspěvková organizace).

- **polostrukturované rozhovory** s místními institucionálními aktéry, kratší telefonické rozhovory a dotazování prostřednictvím emailové korespondence (12 respondentů).

- **desk research**

- **analýza dat**

- z veřejně přístupných zdrojů (*mapa exekucí, mapa kriminality, data MPSV, ČSÚ*)
- poskytnutá místními aktéry (*dokumentace soc. služeb aj.*)

#### 4.1. Limity evaluace

Evaluace dopadů spolupráce ASZ a obcí se sociálně vyloučenými lokalitami naráží na několik zásadních limitů. Některé z nich jsou obecnými metodologickými problémy evaluace sociálních jevů, jiné se týkají specifík práce ASZ.

Specifickými omezeními vyplývajícími z povahy ASZ jako organizace a její činnosti, která byla zmíněna již v předchozí kapitole, je zejména rozpor mezi tím, že **primární cílovou skupinou ASZ je obec a místní institucionální aktéři**, avšak zvolená evaluační metoda šetří převážně dopady intervencí na sociálně vyloučené osoby, kteří jsou pro ASZ sekundární, tedy nikoliv bezprostřední, cílovou skupinou. Již z tohoto východiska vyplývá, že činnost ASZ může mít pouze **zprostředkovaný vliv na vznik dopadů** v sociálně vyloučených lokalitách. Zásadní roli v jejich uskutečnění má aktivita místních aktérů, kterou může ASZ podpořit, nemůže ji však zastoupit.

Problémem pro aplikaci dopadové evaluace je rovněž skutečnost, že strategické plány sociálního začleňování mnohdy nejsou vytvořeny ve vhodné logické struktuře, která by implikovala očekávané dopady.



Zároveň musíme vzít úvahu také komplexní povahu sociálního problému, jímž je sociální vyloučení. Do jeho vývoje, stejně jako obecně do vývoje společnosti, silně **intervenuje velké množství vnějších faktorů**, které ASZ, ale ani obce a jejich obyvatelé nemohou nijak ovlivnit. K vnějším intervenujícím faktorům můžeme přiřadit i **systemové nastavení** jednotlivých politik státu, které determinuje možnosti řešení různých aspektů sociálního vyloučení. Další důležitou skutečností, kterou musíme mít na mysli při hodnocení spolupráce obcí s ASZ, je to, že integrační procesy jsou dlouhodobé povahy a jejich výsledky se projevují až po delší době, od intervencí tedy nelze očekávat okamžitý dopad a změny v sociálně vyloučených lokalitách.

Jiný limit prováděné evaluace představuje **nedostatek dostupných relevantních dat** takřka ve všech oblastech intervencí, a to především dat vztažených k malým územním jednotkám a k identifikovaným sociálně vyloučeným lokalitám. Data, která jsou poskytována místními aktéry, pak mívají různou strukturu, obsah i validitu. Navíc je obvykle nelze ověřit z jiných zdrojů.

S ohledem na uvedená obecná i specifická metodologická omezení je při evaluaci kladen důraz na **kvalitativní zkoumání**, které umožní podat hlubší kontextuální hodnocení dopadů intervencí a vytvořit co nejvíce objektivní obraz stavu lokality.

Posouzení úspěšnosti intervence ASZ v regionu komplikuje také široké spektrum intervenujících proměnných, které ovlivňují stav SV (změny legislativy, vývoj nezaměstnanosti v celé ČR atp.).

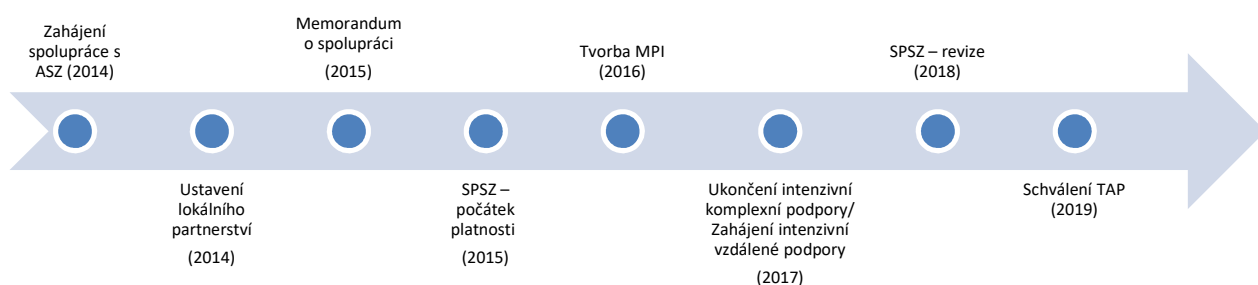
## 5. Popis obce a sociálního vyloučení v obci

### 5.1. Historie působení ASZ ve městě Příbram

Intenzivní komplexní podpora byla zahájena v červenci roku 2014 ve druhé vlně KPSVL. Ukončení intenzivní komplexní podpory a přechod na vzdálenou podporu proběhl v dubnu 2017. V r. 2018 byl revidován SPSZ a v r. 2019 byl schválen *Tematický akční plán* (dále TAP).<sup>3</sup>

V průběhu spolupráce s ASZ se vystřídali 4 lokální konzultanti. K výměně lokálních konzultantů došlo z důvodu přechodu na jinou pracovní pozici a odchodu na mateřskou dovolenou.

#### **Schéma 2: Vývoj spolupráce města Příbram s ASZ**



### 5.2. Identifikace hlavních problémů

V Příbrami nejsou klasické sociálně vyloučené lokality. Vyšší koncentrace sociálně vyloučených je zejména na soukromých ubytovnách, kde žije více než tisíc lidí (cca 1/3 dětí). Zde žije drtivá většina lidí, pobírajících dávky v hmotné nouzi. Ne všechny obyvatele ubytoven lze považovat za sociálně vyloučené. Celkově bylo v Příbrami na počátku spolupráce s ASZ cca 800 sociálně vyloučených (SPSZ 1).

Ve srovnání s jinými sociálně vyloučenými lokalitami jsou soukromé ubytovny v Příbrami považovány za poměrně slušnou formu bydlení (Radostný, Štěpánková, Vališ 2015). Do ubytoven se významně nekoncentruje ani romská populace. Přesto Radostný, Štěpánková a Vališ (2015) identifikovali na základě terénního výzkumu a rozhovorů s obyvateli ubytoven množství problémů spojených s životem na ubytovnách. Mezi ně patří například nevyhovující stavebně-technický stav některých objektů, přítomnost plísní, chybějící zázemí pro rodiny s dětmi (bytové jednotky/pokoje bez vlastní kuchyně a sociálního zařízení, malé bytové jednotky pro vícečetné rodiny). Celková nízká kvalita se projevuje negativně na zdraví obyvatel ubytoven, především dětí. Úroveň bydlení mnohdy kontrastuje s vysokými náklady, které musejí rodiny vynakládat na bydlení v malých bytových jednotkách (Radostný, Štěpánková, Vališ 2015).

<sup>3</sup> Dostupné z: <https://www.esfcr.cz/documents/21802/5029677/TAP+P%C5%99%C3%ADbram.pdf/c066b548-33ff-4af5-9ed9-32237a391ae4?version=1.0&t=1564135882230&previewFileIndex=>

V oblasti bydlení byl identifikovaný problém a nedostatkem dostupného bydlení pro sociálně slabé občany. Oblast bydlení si LP stanovilo jako hlavní prioritu a v této oblasti také bylo realizováno nejvíce opatření.

Nedostatky byly také identifikovány v oblasti podpory nezaměstnaných při jejich návratu na trh práce. Doporučení směřovala k navýšení dostupných a chráněných pracovních míst. V Příbrami byla na počátku spolupráce s ASZ identifikována také poměrně vysoká míra nezaměstnanosti. „Míra nezaměstnanosti patří v Příbrami dlouhodobě k nejvyšší v rámci Středočeského kraje... V dubnu 2015 dosahovala míra nezaměstnanosti v Příbrami 8,1 %“ (SPSZ 1, s. 21). Vyšší koncentrace nezaměstnaných byla zjištěna na ubytovnách.

V oblasti sociálních služeb byl problém identifikován v nedostatečné kapacitě sociálních služeb vzhledem k míře sociálního vyloučení. V této oblasti došlo během spolupráce s ASZ k zásadnímu pokroku.

V oblasti bezpečnosti se LP zaměřilo na podporu osob vracejících se z výkonu trestu, prevenci sociálně patologických jevů a udržení již osvědčených aktivit (APK aj.).

## 6. Dopady SPSZ – jednotlivé oblasti

SPSZ (2015-2018) řeší pět základních oblastí (bezpečnost, zaměstnanost, bydlení, sociální služby a vzdělání). Oblast vzdělání byla již v r. 2017 přenesena do zvláštního strategického dokumentu (*Místní plán inkluze* - dále MPI). Plán má za cíl systematizovat opatření na podporu inkluzivního vzdělávání. Opatření, která řeší oblast vzdělání, bývají také většinou financovány z projektu OP VVV.

Tato zpráva se zabývá prvními čtyřmi oblastmi, tématu vzdělávání bude věnována evaluační zpráva specificky zaměřená na oblast vzdělávání, které je předmětem realizace komplementárního projektu ASZ hrazeného z OP VVV.<sup>4</sup>

Realizace opatření SPSZ se mnohdy opírá o výzkumy. Těsně po započetí spolupráce s ASZ vznikla vstupní/situační analýza zhotovená externím subjektem (Radostný, Štěpánková, Vališ 2015).<sup>5</sup> Analýza poskytuje komplexní popis problematiky sociálního vyloučení ve městě Příbram. Autoři navrhují množství doporučení, která byla zohledněna při plánování a realizaci jednotlivých kroků LP. Analýza slouží jako kvalitní podklad pro práci lokálního partnerství a jednotlivých pracovních skupin.

V následujících kapitolách popíšeme opatření SPSZ, která byla realizována a analyzujeme jejich dopady.

---

<sup>4</sup> *Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se SVL*, Registrační číslo: CZ.02.3.62/0.0/0.0/15\_001/0000586

<sup>5</sup> V r. 2015 vznikla také podkladová analýza pro koncepci bydlení obce: Šmoldas M.; Jelínková Z. *Podkladová analýza. Koncepce bydlení města Příbram*. Město Příbram/Antropohled 2015. V r. 2017 také vznikla situační analýza (Korecká 2017), která mimo jiné monitorovala plnění opatření SPSZ a sloužila jako podklad pro jeho revizi.

## 6.1. Bydlení

Této tematické oblasti bylo v SPSZ věnováno nejvíce pozornosti. V návrhové části pro oblast bydlení byly stanoveny 3 prioritní osy:

- *Zajištění krizového bydlení pro osoby bez přístřeší či v bytové nouzi*
- *Zajištění standardního a dlouhodobého bydlení sociálně slabých domácností*
- *Zavedení systematické spolupráce relevantních úřadů, komisí a organizací za účelem zlepšení bytové situace sociálně slabých domácností*

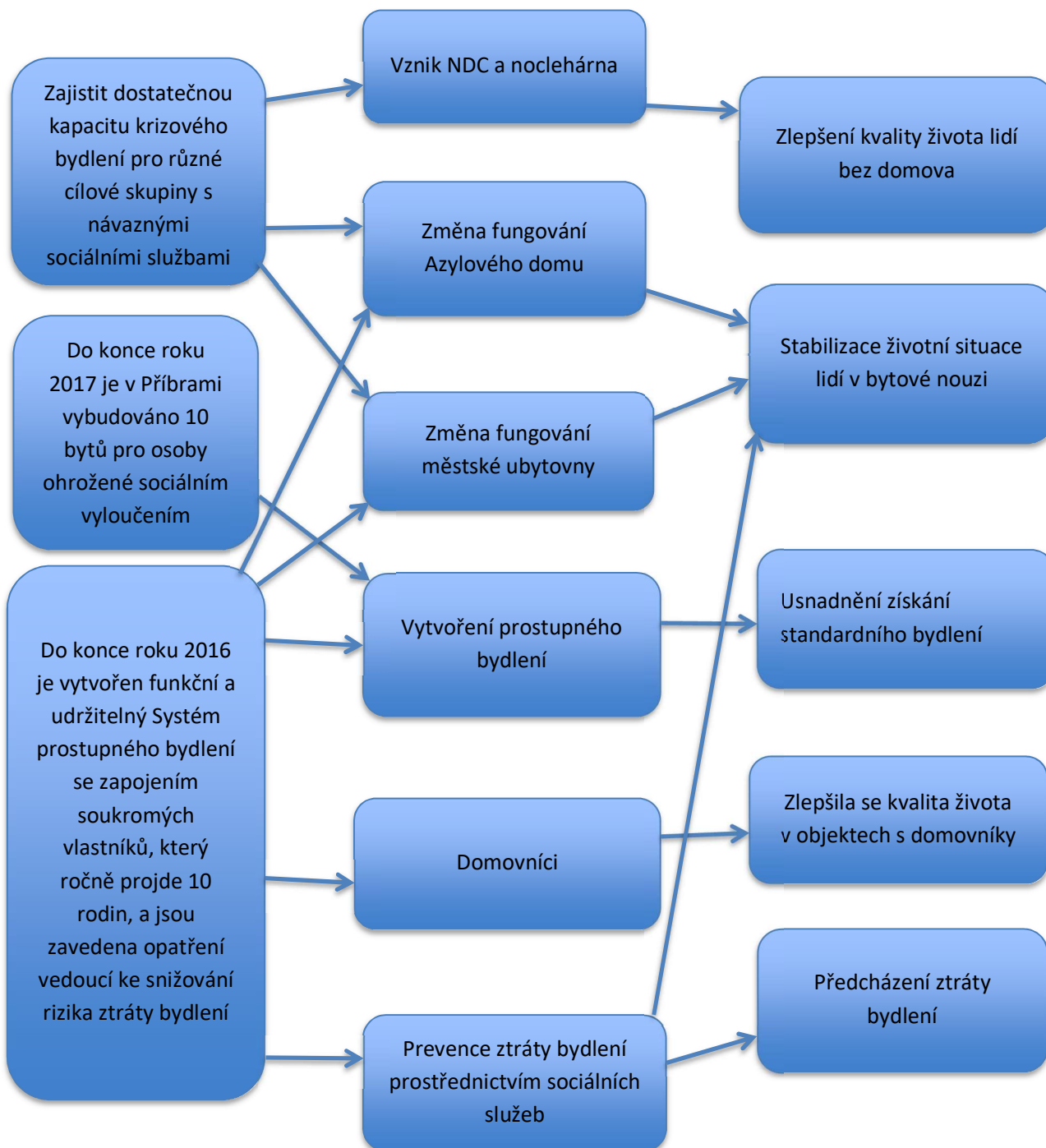
V rámci těchto prioritních os bylo pro oblast bydlení připraveno 7 specifických cílů. **Specifické cíle byly naplněny cca z 85% (4 plně, 3 částečně).**

<b>1. Priorita</b>	<b>Zajištění krizového bydlení pro osoby bez přístřeší či v bytové nouzi</b>
<i>1.1 Obecný cíl</i>	<i>Zajistit dostatečnou kapacitu krizového bydlení pro různé cílové skupiny s návaznými sociálními službami.</i>
1.1.1 Specifický cíl	Vybudování sítě sociálních služeb pro 50 osob bez přístřeší (nizkoprahové denní centrum a noclehárna).
<b>Opatření</b>	<b>Realizace</b>
1-6: Vytvoření NDC a noclehárny, včetně zajištění jeho provozu	Došlo k realizaci v plném rozsahu (v rámci CSZS).
1.1.2 Specifický cíl	Do konce roku 2015 je v budově Azylového domu města Příbram (ul. Na Vyhlídce, Příbram) realizována soc. služba pro další cílové skupiny (11 pokojů pro matky/otce s dítětem/ 2 dětmi, 4 pokoje pro ženy do 64 let věku, 5 pokojů pro rodiny či matky s více dětmi, 2 krizové pokoje).
<b>Opatření</b>	<b>Realizace</b>
1-2: Rozšíření CS a zajištění chodu AD	Opatření je realizováno plně – díky tomu se také zvýšil počet podpořených osob (2015/103 – 2018/166).
1.1.3 Specifický cíl	Do konce roku 2016 je otevřeno 1 ubytovací zařízení pro jednotlivce s podporou sociální práce o kapacitě 24 pokojů.
<b>Opatření</b>	<b>Realizace</b>
1-3: Změna účelu městské ubytovny, nastavení nových parametrů a zajištění SS	Došlo k úpravě podmínek bydlení a rozšíření sociálních služeb. Ubytováno 23 osob (z nich 20 je programu sociální práce).
<b>2. Priorita</b>	<b>Zajištění standardního a dlouhodobého bydlení sociálně slabých domácností</b>
<i>2.1 Obecný cíl</i>	<i>Do konce roku 2017 je v Příbrami vybudováno 10 bytů pro osoby ohrožené sociálním vyloučením.</i>

2.1.1 Specifický cíl	Do konce roku 2015 je připravena realizace Bytové koncepce města Příbram.
<b>Opatření</b>	<b>Realizace</b>
1-4: Je vypracována bytová koncepce města, dojde k úpravě výše nájemného pro jednotlivé cílové skupiny a ke změně pravidel přidělování městských bytů.	Město disponuje systémem dostupného bydlení, několik bytů je v režimu PVO (ubytováno 56 osob), pro nakládání s bytovým fondem město zřídilo městskou realitní kancelář, bytová koncepce ale chybí. Opatření realizováno z části.
2.1.2 Specifický cíl	Do konce roku 2016 je zrekonstruován objekt města Příbram za účelem vytvoření 10 sociálních bytů na katastrálním území Příbram (KKÚ 612 634)
<b>Opatření</b>	<b>Realizace</b>
1-5: Rekonstrukce a vytvoření 10 bytů pro účely sociálních bytů	IROP nebyl podán, ale podařilo se pro účely sociálního bydlení vyčlenit jiné byty. Opatření tedy bylo realizováno z části.
<b>3. Priorita</b>	<b>Zavedení systematické spolupráce relevantních úřadů, komisí a organizací za účelem zlepšení bytové situace sociálně slabých domácností</b>
<i>3.1 Obecný cíl</i>	<i>Do konce roku 2016 je vytvořen funkční a udržitelný Systém dostupného bydlení se zapojením soukromých vlastníků, který ročně projde 10 rodin, a jsou zavedena opatření vedoucí ke snižování rizika ztráty bydlení.</i>
3.1.1 Specifický cíl	Systém dostupného bydlení je rozšířen o 2 sociální pracovníky sociální služby Terénní programy (TP) CSZS.
<b>Opatření</b>	<b>Realizace</b>
1-5: Spuštění systému dostupného bydlení	Opatření se realizuje plně.
3.1.2 Specifický cíl	Do konce roku 2016 bude realizován program se zaměřením na prevenci ztráty bydlení s dopadem na 300 osob.
<b>Opatření</b>	<b>Realizace</b>
1-7: Prevence ztráty bydlení prostřednictvím terénní práce, domovníci aj.	Opatření se realizují – rozšířily se terénní služby, byla vytvořena 2 místa domovníků. Soukromé vlastníky se daří zapojit jen z části.

Zdroj: SPSZ 2015-2018

**Schéma 3: Cíle, opatření a dopady v oblasti bydlení**



## NDC a Noclehárna

Nízkoprahové denní centrum (NDC) a Noclehárna byla postavena z projektu IROP. „Nízkoprahové denní centrum a Noclehárna jsou ambulantní sociální služby, které nabízejí lidem bez přístřeší bezpečné zázemí k zajištění základních životních potřeb, jako je přenocování, osobní hygiena, poskytnutí stravy, teplo a odpočinek. Zároveň zde lidé bez přístřeší naleznou odbornou individuální pomoc a podporu směřující k aktivnímu řešení jejich nelehké životní situace a k sociálnímu začleňování.“<sup>6</sup> Noclehárna má 24 lůžek a kapacita je dlouhodobě téměř plná, kromě toho je v zařízení 5 tzv. teplých židlí.<sup>7</sup> Služby pro osoby bez domova podpořili před vznikem NDC a noclehárny 15 osob. Nově obě služby podpoří 59 osob – 30 NDC a 29 noclehárna.<sup>8</sup>

Díky tomuto zařízení se zlepšila kvality života lidí bez domova v Příbrami.<sup>9</sup> Lidé bez domova mají lepší přístup k oblečení, více se sleduje jejich zdravotní stav<sup>10</sup> a podporuje se jejich motivace řešit své problémy. Klienti jsou vedeni k tomu, aby pracovali a našli si bydlení. Klienti mají např. možnost si poplatky v NDC odpracovat. Podle většiny členů LP přispělo NDC ke zlepšení životních podmínek lidí bez domova (DŠ 2019). Někteří občané vnímají zhoršení pocitu bezpečí v blízkosti NDC, policie však nezaznamenala žádný nárůst kriminality nebo častější narušování veřejného pořádku (pracovník obce, 2. 10. 2019).

## Azylový dům

Azylový dům fungoval již před platností SPSZ 1, cílem bylo rozšířit cílové skupiny a zintenzivnit sociální služby. „Cílová skupina byla rozšířena o otce s dětmi, rodiny (v omezené kapacitě), ženy, které se staly obětmi domácího násilí a pro osamělé ženy do 64 let. Služba není dostupná pro cílovou skupinu ‚muži jednotlivci‘. V době před rozšířením cílové skupiny byla služba využívána z cca 50 % a po rozšíření cílové skupiny se postupně dostávala využitelnost kapacit až k dnešním 100 %“ (SPSZ 2).

„Azylový dům poskytuje přechodné ubytování osobám, které se ocitly v nepříznivé sociální situaci, spojené se ztrátou bydlení, nebo musely opustit svůj domov pro závažné ohrožení života, zdraví, bezpečí či důstojnosti.“<sup>11</sup> „Jeho kapacita činí 57 lůžek a pracuje zde celkem 11 zaměstnanců“ (SPSZ 2). Ročně jsou odmítnuty desítky lidí (z kapacitních, zdravotních a jiných důvodů). Jednotky klientů ročně jsou ubytovány opakovaně. Bariéry v prostupu se týkají zejména lidí, kteří nemají trvalé bydliště v Příbrami.<sup>12</sup>

---

<sup>6</sup> Dostupné z: <http://www.centrumpribram.cz/index.php/pages/nizkoprahove-denni-centrum>

<sup>7</sup> Osob bez přístřeší je v Příbrami cca 60 (SPSZ 2).

<sup>8</sup> Pracovníci obce a příslušných služeb mají o lidech bez domova dobrý přehled, služby pro ně průběžně rozvíjejí a aktivně jim je nabízejí.

<sup>9</sup> Zlepšení potvrzuje i pracovník kraje, který zde prováděl šetření (27. 11. 2019).

<sup>10</sup> V tomto směru pomáhají např. i asistenti prevence kriminality, kteří obcházejí místa, kde se lidé bez domova zdržují, ptají se jich, jestli něco nepotřebují atp.

<sup>11</sup> Dostupné z: <http://www.centrumpribram.cz/index.php/pages/azylovy-dum>

<sup>12</sup> Jisté problémy jsme zaznamenali v oblasti dluhů klientů za bydlení v AD. Za r. 2018 AD vykázal dluh klientů ve výši 150000,- Kč (jde o více než 10 % všech plateb). Jde o nejvyšší dluh v rámci celého kraje, kde je 17 AD. Jedním z důvodů je podle našeho zjištění přísný přístup úřadu práce - přidělování dávek na bydlení trvá několik měsíců, ÚP prakticky nevyužívá MOP a nedostatečně

**Tab. 1: Počty podpořených osob**

2015	2016	2017	2018
103 osob/rok	148 osob/rok	143 osob/rok	166 osob/rok

Zdroj: Azylový dům

Díky změnám ve fungování AD se daří více podporovat osoby v bytové nouzi. AD je součástí systému dostupného bydlení, což umožňuje klientům snazší prostoupení do vyšších stupňů bydlení.<sup>13</sup> Podle většiny respondentů dotazníkového šetření (2019) přispívá AD ke zlepšení životní situace lidí v bytové nouzi.

### Městská ubytovna

„Od února 2017 provozuje město Příbram městskou ubytovnu v režimu krizového bydlení. Je zde poskytována systematická sociální práce, kterou realizuje kurátor pro dospělé. Bytové jednotky jsou obsazeny téměř výhradně muži, pouze s výjimkou jedné ubytované ženy, což odpovídá původnímu záměru“ (SPSZ 2). Na ubytovně je 23 ubytovacích buněk pro jednu osobu a 1 třílůžková krizová buňka. V r. 2017 byla kapacita obsazena cca z 52 %. V r. 2019 je obsazenost takřka 100 %.<sup>14</sup>

Ubytovna je zařazena do Systému dostupného bydlení, působí zde „domovník, sociální pracovník a specialista na SPB.“ „Od 25. 6. 2018 byla RM schválena revize Pravidel č. 1/MěÚ – Přidělování a užívání obytných prostor ubytovny. Úpravou byla rozšířena cílová skupina na ubytovně o ženy, páry, prodloužena délka pobytu a upraven program sociální práce“ (SPSZ 2). „Ubytovna slouží k přechodnému ubytování a k okamžitému překonání tíživé životní situace občana města Příbram. Odbor sociálních věcí a zdravotnictví Městského úřadu Příbram přijímá a vyhodnocuje žádosti o přidělení ubytovací buňky v městské ubytovně“ (SPSZ 2). Většina respondentů evaluačního šetření hodnotí převod městské ubytovny do režimu krizového bydlení pozitivně. Tím, že je MU součástí SPB, je usnadněn přístup klientů do vyšších stupňů bydlení.

### Bytová koncepce

Na pracovní skupině *Bydlení* byl iniciován vznik podkladové analýzy k bytové koncepci města Příbram, která byla zpracována v roce 2015. Cílem analýzy bylo popsání historie nakládání s městským bytovým fondem, popis stavu a rozdělení městských bytů na jednotlivé kategorie spolu s analýzou struktury nájemníků. Studie obsahuje návrhy opatření (Šmoldas, Jelínková 2015). Obec část doporučení zohlednila při dalších krocích, ale koncepce bydlení dosud nebyla dokončena.

---

komunikuje s pracovníky různých služeb (pracovník veřejné správy, 26. 11. 2019). ÚP jsme v rámci evaluace oslovili, ale nikdo neodpověděl.

<sup>13</sup> Za r. 2018 prostoupilo více než třetina lidí žijících v AD (pracovník veřejné správy, 26. 11. 2019).

<sup>14</sup> Tato čísla ilustrují efektivnější využívání kapacit ubytovny, ale zároveň to znamená, že už je méně volných kapacit krizového bydlení v Příbrami. V tomto směru může být obsazenost vnímána jako negativum: „Město Příbram se v současné době potýká se 100% naplněností městské ubytovny“ (TAP 2019).



Na základě podkladové analýzy „došlo k vydání Směrnice upravující Pravidla pro pronájem a směnu bytů ve vlastnictví města.<sup>15</sup> Dále byla zpracována metodika v rámci OSVZ a byl kategorizován bytový fond. K původnímu záměru zpracovat bytovou koncepci města však nedošlo. Přesto je realizován systém prostupného bydlení, včetně sociální práce v sociálních bytech, kterou poskytuje OSVZ ve spolupráci s CSZS. Dne 26. 2. 2018 schválila RM Směrnici č. 1/2018/MěÚ ‚Pravidla pro pronájem a směnu bytů ve vlastnictví města Příbram‘, která plně nahradila Směrnici č. 1/2015“ (SPSZ 2).

Jistou bariérou pro získání nájemního bytu je to, že je byt přidělen tomu, kdo nabídne nejvyšší nájem (obálková metoda) a složí jistotu „ve výši trojnásobku nabízeného nájemného.“<sup>16</sup> Pro sociálně slabší se využívají také byty PVO – byty pro příjmově vymezené osoby, v nichž je stanoven nižší nájem (v r. 2019 zde žilo 56 osob). Za pozitivní lze také považovat to, že město striktně nevyžaduje bezdlužnost: „Pro účely této směrnice se za bezdlužnou osobu považuje též osoba, která má písemně sjednaný splátkový kalendář s věřitelem, který plní.“<sup>17</sup> Díky směrnici je přidělování bytů v Příbrami transparentnější.

### **Sociální byty**

Pro potřeby prostupného bydlení byl v plánu projekt (IROP) na rekonstrukci 10 bytů. „Vytipované objekty byly ale vyhodnoceny jako nevhodné pro sociální bydlení z důvodu stavební dispozice... Původní záměr podání projektu na financování rekonstrukce objektu a bytů na IROP tak nebyl uskutečněn. Úspěšné nebyly ani žádosti podané soukromými investory“ (SPSZ 2). V současnosti jsou v přípravě další projekty, které by zapojili soukromé vlastníky, v jejichž objektech by byly sociální byty (pracovník obce, 1. 7. 2019).

Obec vyčlenila sociální byty ze svého fondu a využila je pro potřeby prostupného bydlení. V r. 2018 v nich bydlelo 109 osob. Problémem v současnosti je to, že je mnohem více žádostí o sociální bydlení, než uvolněných bytů (v r. 2019 obec registrovala 65 žádostí). Dalším problémem je malý bytový fond města, který neumožňuje uspokojit potřeby obyvatel (606 bytů na 33 tisíc obyvatel).

### **Prostupné bydlení**

Město Příbram reagovalo na doporučení ze situační analýzy a nastavilo systém prostupného bydlení.<sup>18</sup> V režimu sociálních bytů je 30 městských bytových jednotek (Korecká 2017).<sup>19</sup> Dále do systému prostupného bydlení patří městská ubytovna a azylový dům. Město se zaměřuje na intenzivní spolupráci s klienty, kteří jsou začleněni do systému prostupného bydlení. Cílem této spolupráce je prostup klientů mezi jednotlivými stupni prostupného bydlení a přesun klientů zpět do standardní formy bydlení. Podařilo

---

<sup>15</sup> K 7. 9. 2015 byla radou města Příbram schválena Směrnici č. 1/2015 „Pravidla pro pronájem a směnu bytů ve vlastnictví města Příbram“.

<sup>16</sup> Dostupné z: <https://pribram.eu/files/post/101855/Sm%C4%9Brnice%201%202018%20v.r..pdf>

<sup>17</sup> Dostupné z: <https://pribram.eu/files/post/101855/Sm%C4%9Brnice%201%202018%20v.r..pdf>

<sup>18</sup> „Tento přístup dělí bydlení do tří stupňů: krizové ubytování (okamžitá pomoc v bytové nouzi), tréninkové bydlení (upevňování kompetencí a návyků samostatného bydlení), dlouhodobé sociální bydlení“ (dostupné z: <http://socialnibydeni.mpsv.cz/cs/co-je-socialni-bydeni/zakladni-informace-o-sb/prostupne-bydeni>).

<sup>19</sup> V květnu 2019 jich bylo 29.

se vytvořit několik nových pracovních pozic, které fungují jako podpora klientů při prostupu (koordinátor sociálního bydlení a sociální pracovníci vč. terénních pro prevenci ztráty bydlení – z projektu OP Z).

„Rostoucí problémy v oblasti bydlení eliminuje realizace pilotní fáze systému dostupného bydlení, která byla zahájena v roce 2015. Nedílnou součástí systému dostupného bydlení je poskytování systematické sociální práce klientům žijícím v sociálních bytech, městské ubytovně, bytech PVO a soukromých ubytovnách. Projekt zajišťující dostatečné kapacity sociálních pracovníků je realizován od června roku 2017 pod záštitou EU projektu OP Z. Od června 2017 byl systém dostupného bydlení personálně doplněn o sociálního pracovníka SPB a specialistu dostupného bydlení a dva domovníky na DPP. Na kancelář SPB se ročně obrátí v průměru přes 300 klientů, s více jak 30 klienty/rok je navázána dlouhodobá a užší spolupráce. Pracovníci věnují klientům v průměru kolem 1000 hodin ročně“ (TAP 2019). Kromě těchto pracovníků se problematikou bydlení zabývají terénní pracovníci a pracovníci SAS (v rámci CSZS).

**Tab. 2: Přehled CS zapojené do SPB:**

Popis	2016	2017	2018
Počet osob v soc. bytech	106	98	109
Počet osob, které si bydlení udržely/prostoupily	0	9	20
Počet osob, které si bydlení neudržely/propadly	0	4	4

Zdroj: Evidence OKbase, monitoring projektu, ZOR, 2019.

**Tab. 3: Přehled CS zapojené v projektu SPB**

Popis	2016	2017	2018
Počet klientů, kteří se obrátili na kancelář SPB	280	320	400
Počet intervencí s klienty	746	910	1351
Počet podpořených osob CS více jak 40 hodin	20	38	47
Počet zájemců o soc. byt z ubytoven	44	40	38
Počet zájemců o soc. byt z Azylového domu	23	19	16
Počet zájemců o soc. byt z NDC/ulice	10	8	10
Počet klientů v městské ubytovně k 31.12.	22	17	24
Počet žadatelů o sociální byt - celkem	91	80	65

Zdroj: Evidence OKbase, monitoring projektu, ZOR, 2019.

Prostupné bydlení v Příbrami stojí na spolupráci relevantních úřadů, komisí a organizací. Důležitým aktérem je městská realitní kancelář, která zajišťuje přidělování bytů, vyřizuje žádosti a udržuje bytové domy.

Podle respondentů dotazníkového šetření (2019) má SPB důležitou funkci „motivátora“ v rámci přímé práce s klienty. Respondenti oceňují, že se rozšiřují možnosti nízkoprahového bydlení, což umožní získat bydlení občanům, kteří by jinak tuto šanci neměli. Slabiny SPB naopak spatřují v malém bytovém fondu obce, ale také v tom, že sociální byty jsou „prakticky na jednom místě“. Některé klienty se navíc nedaří zkompetentnit a ti se pak „cyklí ve službách“. Bariéru také vnímají v relativně vysokých nájemch a obálkové metodě. Podle většiny respondentů evaluačního šetření je kapacita prostupného bydlení stále nedostatečná.

Při spuštění SPB ještě nebyly jasné nastaveny podmínky a mechanismy podpory klientů. Během této doby vznikli obci dluhy, které jsou jen obtížně vymahatelné: „V počátcích programu prostupného bydlení vznikaly velké problémy, byty byly obsazovány klienty, kteří nehradili řádně a včas nájemné a zálohy na služby, v některých případech ihned od počátku trvání nájemního vztahu. Vznikly tak špatně vymahatelné pohledávky, nájemci často opustili byt, který zůstal značně zdevastován, dokonce zamořen lezoucím hmyzem. Ačkoliv OSVZ se snaží v současné době provádět kvalitnější výběr a hodnocení z řad uchazečů jako nájemců sociálních bytů, pohledávky narůstají, rostou náklady pronajímatele – opravy, úklid apod. Vzhledem k tomu, že se sociální byty nachází v budovách, kde jsou i byty standardní, objevují se často stížnosti ostatních nájemců bytů na chování nájemců v sociálních bytech. Uvádějí, že se necítí bezpečně, jelikož nájemci sociálních bytů přijímají časté, mnohopočetné návštěvy, které jsou hlučné i agresivní, které způsobují další škody pronajímateli. Následné opravy, rekonstrukce bytů a deratizace, představují velké náklady pro pronajímatele“ (pracovník obce, 12. 9. 2019).

### **Prevence ztráty bydlení**

Cílem SPSZ 1 bylo, aby program prevence ztráty bydlení podpořil alespoň 300 osob, což bylo naplněno. Jen na kancelář pro SPB se obrátí ročně cca 300 osob. Prevenci ztráty bydlení se navíc věnují různé sociální služby, domovníci aj. Důležitou formou prevence ztráty bydlení je také dluhové poradenství, které probíhá v rámci odborného sociálního poradenství (CSZS). I další sociální služby (např. i NZDM) řeší s klienty prevenci ztráty bydlení a možnosti prostupu do vyšších stupňů bydlení (podrobněji viz kap. sociální služby).

Významně v tomto směru pomáhají terénní pracovníci (CSZS), pro které je téma bydlení prioritní. „Ve spolupráci s městem Příbram a pracovníky OSVZ... řešíme s klienty možnost sociálního bydlení a prostup ze sociálního bydlení do standardní formy bydlení.“ „Pro klienty v sociálním bydlení je nastaven program sociální práce, který je každé tři měsíce aktualizován sociálními pracovníky OSVZ a SAS/TP. Cílem programu sociální práce je stabilizace klienta pro jeho snadnější prostup ze sociálního bytu, kdy jsou jednotlivé kroky konzultované na pravidelných schůzkách. Základem programu sociální práce je řádná úhrada nájmu v sociálním bytě, hledání zaměstnání, popřípadě hledání zaměstnání, které by bylo lépe placené nebo udržení si stávajícího zaměstnání, protože bez dostačujícího příjmu není možné šetřit na

kauci... Pokud finanční prostředky klient má, společně hledáme dle jeho požadavků vhodné bydlení, komunikujeme s realitními makléři, na žádost klienta je možné ho na prohlídku bytu doprovodit. Dalším nastaveným krokem je řádná úhrada závazků a dluhů klienta ve spolupráci se sociální poradnou“ (pracovník CSZS, 6. 9. 2019). Podle většiny respondentů evaluačního šetření přispělo rozšíření sociálních služeb v Příbrami k přechodu klientů ze substandardního do standardního bydlení.

Přes množství aktivit v oblasti prevence ztráty bydlení dluhy občanů za bydlení v Příbrami stoupají. Hlavní část dluhu přitom vznikla u nájemníků v sociálních bytech:

**Tab. 4: Přehled pohledávek**

	CELKEM - POČET	POHLEDÁVKY		
		2016	2017	2018
BYTY				
<b>standard</b>	177	0	38867	66934
<b>dps</b>	331	0	22975	50300
<b>sociální</b>	32	89538	231197	357044
<b>PVO</b>	26	0	0	0
<b>KODUS</b>	23	0	0	0
<b>Služební</b>	12	0	0	0
<b>Výpůjčka</b>	1	0	0	0
<b>CELKEM BYTY</b>	<b>602</b>	<b>89538</b>	<b>293039</b>	<b>474278</b>
UBYTOVNA				
	24	0	3593	8107

Zdroj: MPK, 22. 10. 2019

### Domovníci

Nově vytvořenou pozicí v oblasti bydlení jsou domovníci. Na počátku roku 2016 byl podán projekt *Domovníci* zaměřený na zvýšení bezpečnosti a veřejného pořádku ve dvou příbramských lokalitách, které vykazují znaky sociálně vyloučených lokalit (objekty: „Flusárna“ v ulici Březnická čp. 151, 152, 157, 158; městské byty a ubytovna v ulici Čs. Armády čp. 5). V rámci projektu *OPZ* jsou od r. 2017 zřízena dvě pracovní místa domovníků a koordinátora z řad strážníků městské policie. V témže roce hodnocení domovníků, které bylo velmi pozitivní (Korecká 2017). Domovník má podporovat kvalitu sousedského soužití. Od roku 2019 mají domovníci podporovat komunitní práci tím, že budou organizovat brigády.

Podle zjištění evaluačního šetření mají domovníci pozitivní vliv na bezpečnost v objektech, kde působí. Podle informací od aktérů řešila policie dříve časté výjezdy do daných objektů, v současné době se už nic takového neděje. „Každopádně městská policie tento projekt hodnotí jednoznačně jako přínos, situace v lokalitách, kde domovníci působí, se pro ni stala přehlednější“ (MPK, 1. 10. 2019). Podle dosavadních zjištění se zlepšuje kvalita života v objektech s domovníky a jejich okolí. Za pozitivní dopad této aktivity lze také počítat to, že se daří takto zaměstnat osoby z CS.

## Soukromé ubytovny

Aktivity vyplývající ze SPSZ mají na obyvatele soukromých ubytoven omezený dopad. K dílčím posunům dochází díky tomu, že některé sociální služby působí přímo na ubytovnách (např. NZDM).<sup>20</sup> Za pozitivní pokrok je možné považovat připravení nebytového prostoru na jedné z ubytoven pro potřeby poradenských služeb MěÚ Příbram. Dalším pozitivem je to, že byly rozšířeny kapacity sociálních služeb a kapacity sociálního i krizového bydlení, což některým obyvatelům umožnilo opustit ubytovnu.<sup>21</sup>

Na soukromých ubytovnách v Příbrami žije cca 1000 osob, v květnu 2019 bylo obyvatelům soukromých ubytoven vyplaceno 159 doplatků na bydlení, což ukazuje, že zdaleka ne všichni obyvatelé ubytoven jsou sociálně vyloučení. Velkým problémem je, že na soukromých ubytovnách žije cca 135 rodin s dětmi. Již bylo vícekrát popsáno v odborné literatuře, že život v nevyhovujícím a nejistém bydlení má na člověka dalekosáhlé psychosociální dopady a je bariérou pro jeho začlenění do společnosti, což se obzvláště týká dětí.<sup>22</sup>

Některé soukromé ubytovny lze stále charakterizovat jako závadný typ bydlení (např.: špatné hygienické podmínky, špatný technický stav, vyšší ceny nájmu a energií než je v místě obvyklé, atd.). V některých ubytovnách byla v minulosti prováděná úplná desinsekcce (ve spolupráci s Farní charitou). V tomto směru lze identifikovat pozitivní dopady spolupráce s ASZ. Na základě výzkumné zprávy (situační analýza) byl např. řešen technický stav ubytovny Rozet. Tato ubytovna byla posléze z rozhodnutí stavebního úřadu uzavřena a její obyvatelé byli přestěhováni do náhradního bydlení.

Obec usiluje o to, aby nebyly dávky na bydlení zneužívány majiteli ubytoven: „považujeme za velmi vhodné konzultace i kontroly úřadu práce před výplatou sociálních dávek se soukromými majiteli ubytoven (kontroly ubytovacích podmínek - posoudit srovnatelnost nájemného mezi soukromými ubytovnami, kontroly prokazatelných nákladů na spotřeby služeb vynaložených soukromými majiteli v porovnání s účtovanými náklady na služby ubytovaným“ (pracovník obce, 12. 9. 2019).

**Tab. 5: Vyplácené doplatky na bydlení (květen 2019)**

Ubytovny celkem	159
Azylový dům	10
Městská ubytovna	7
V sociálních bytech	0

Zdroj: OSVZ, 1. 10. 2019

<sup>20</sup> Díky Bedně a jiným službám (např. starší kamarád) mají děti žijící na ubytovnách lepší volnočasové vyžití a jsou více podporováni ke školnímu úspěchu.

<sup>21</sup> „Klientka začala spolupracovat se službou SAS... Rodina se poté přestěhovala z ubytovny do sociálního bytu... svým podpisem stvrzovala Program sociální práce, který je postaven na spolupráci s klíčovým pracovníkem služby SAS a pracovníkem OSVZ. Nyní bydlí rodina ve standardní formě bydlení, které získala prostřednictvím výběrového řízení, které pořádalo město. Klientka nadále pečuje o své děti a vnučku“ (pracovník služby, 22. 10. 2019).

<sup>22</sup> Viz např. *Analýza dopadů nedostačujícího bydlení na školní a další problémy dětí v ČR*, Median s.r.o., 2016.

## Shrnutí - dopady v oblasti bydlení

Celkově došlo v Příbrami k velkým pokrokům v oblasti bydlení. Významně se rozšířily služby pro lidi bez domova, vznikly nové kapacity krizového a sociálního bydlení. Díky zavedení SPB je navíc usnadněn přechod klientů mezi jednotlivými stupni bydlení. Podstatné navýšení zaznamenaly také služby prevence ztráty bydlení. Pokroky lze také zaznamenat v oblasti podpory osob, které žijí na soukromých ubytovnách.

Vzhledem ke kapacitám **SPB** v Příbrami lze považovat 20 prostoupených osob za rok za úspěch (již v první polovině roku 2019 prostoupilo 19 osob). O funkčnosti SPB svědčí také to, že průměrná doba pobytu v sociálním bytě je 9 měsíců. O relativní vysokoprahovosti sociálních bytů vypovídá to, že v nich v současnosti nebydlí žádní lidé v hmotné nouzi. Velkým problémem v příštích letech bude to, že už se nebudou tak často uvolňovat městské byty a bude tedy náročnější lidem v sociálních bytech shánět dlouhodobé stabilní bydlení.<sup>23</sup>

Obec se stále potýká s nízkým počtem bytů v městském fondu (606 standardních bytů a 29 sociálních na 33 tisíc obyvatel). Vzhledem k poptávce po různých formách bydlení a současnému stavu trhu s bydlením lze konstatovat, že je žádoucí navýšit kapacity všech forem bydlení (krizové, sociální i běžných bytů v městském bytovém fondu). Tím by se také vytvořil tlak na ubytovny, které by museli snížit nájem a pracovat na kvalitě bydlení (pracovník kraje, 27. 11. 2019).

Díky širokému spektru služeb se daří stabilizovat životní situaci **lidí v bytové nouzi**. Tito lidé díky podpoře aktivněji řeší své problémy - dluhy, bydlení, zaměstnanost aj. Daří se zvyšovat jejich kompetence potřebné pro řešení bytové situace (právní povědomí atp.).<sup>24</sup>

V Příbrami byly významně **posíleny sociální služby**, které podporují klienty k získání standardního a dlouhodobého bydlení. Sociální služby takřka zdvojnásobily své kapacity. Díky novým kapacitám SS je jejich podpora lépe plánovaná a nastavená "na tělo". K tomu dochází také díky intenzivnější **spolupráci relevantních aktérů** (úřadů, komisí, organizací aj.). Více se např. využívají tzv. případové konference. Obecně lze říci, že si instituce efektivněji předávají informace.

Díky realizovaným opatřením je také mnoha lidem usnadněno získání a **udržení standardního bydlení**. K prevenci ztráty bydlení přispívá zejména široké spektrum sociálních služeb. Ke zvýšení stability bydlení přispívá významně také dluhové poradenství.

Respondenti dotazníkového šetření oceňují **přínos ASZ**, která se podílela na nastavení systému dostupného bydlení a iniciovala vznik pracovní skupiny bydlení (DŠ 2019). Z dostupných dat vyplývá, že díky aktivitám LP se celkově zlepšuje kvalita života v obci.

Zásadní nedostatky však zůstávají, pokud jde o život na **soukromých ubytovnách**, kde se koncentruje většina sociálně vyloučených občanů města. Žije zde navíc mnoho rodin s dětmi, často

---

<sup>23</sup> Zásadní komplikací je v tomto směru neexistence zákona o sociálním bydlení.

<sup>24</sup> O pokroku v podpoře občanů ohrožených sociálním vyloučením by mohlo svědčit častější využívání dávky momentální okamžité pomoci (MOP) pro potřeby bydlení. Tato dávka má při získávání standardního bydlení velký význam, neboť pomáhá překonávat počáteční finanční obtíže obyvatel ze SVL s placením nájmu či kauce a jak ukazuje výzkum mezi příjemci této dávky v ČR, kteří tuto dávku získali od počátku roku 2016 do května 2017, většina (83 %) z nich si dokázalo bydlení udržet i po 12 měsících. Je tedy pozitivním zjištěním, že počet vyplacených MOP na kauci či nájem. Podle našich zjištění ÚP v Příbrami tuto dávku příliš nevyužívá.

v nevyhovujících podmínkách a za předražený nájem. Nově zavedené služby ale pomáhají části obyvatel ubytoven odejít. Obec by mohla více tlačit na majitele soukromých ubytoven, ale jeden z aktérů to označil jako začarovaný kruh: „toto je začarovaný kruh. Pokud se bude tlačit na majitele, kteří mají takto nastavené nájem, máme spousty lidí na ulici. Na Příbram máme opravdu špatnou bytovou politiku, pokud by byly finance na postavení většího počtu městských bytů, ubytovny by musely dát nájem dolů. Takto bych viděla jediné řešení této problematiky“ (pracovník NNO, 12. 9. 2019).

V této oblasti může být prospěšné vyvolání diskuse o zavedení principů „housing first“, který oproti SPB méně zdůrazňuje princip zásluhovosti a více princip potřeby. „V USA i v mnoha evropských zemích mají tyto programy vysokou úspěšnost v udržení domácností v bydlení, která přesahuje 80 i 90 procent“ (Kocman a Klepal 2016, s. 7). U dostupného bydlení je zásadní fenomén zúženého hrdla: „osm z deseti uživatelů standardně fungujícího dostupného bydlení na běžné bydlení nedosáhne“ (Kocman a Klepal 2016, s. 11). „Dostupné bydlení není dostatečně vybavené k tomu, aby efektivně začleňovalo žadatele s komplexními potřebami. Přestože se hovoří o schopnosti dostupného bydlení připravovat klienty na samostatný život, lidé s vyššími potřebami i nadále zůstávají v nižších stupních ubytování a bez podpory, kterou tyto jejich (zdravotní a sociální) potřeby vyžadují“ (Kocman a Klepal 2016, s. 12). „Dlouhodobé budování a udržování kompetencí vyžaduje intenzivnější a dlouhodobou podporu, která je nejefektivnější rovnou v běžném bydlení“ (Kocman a Klepal 2016, s. 14).

## 6.2. Zaměstnanost

V návrhové části pro oblast zaměstnávání byly stanoveny 2 základní prioritní osy:

- *Rozšířit nabídky pracovních příležitostí pro nekvalifikované osoby a osoby se sníženou kvalifikací.*
- *Vybavit dlouhodobě nezaměstnané a jinak znevýhodněné osoby kompetencemi potřebnými pro uplatnění na trhu práce a vznik sociálního podnikání.*

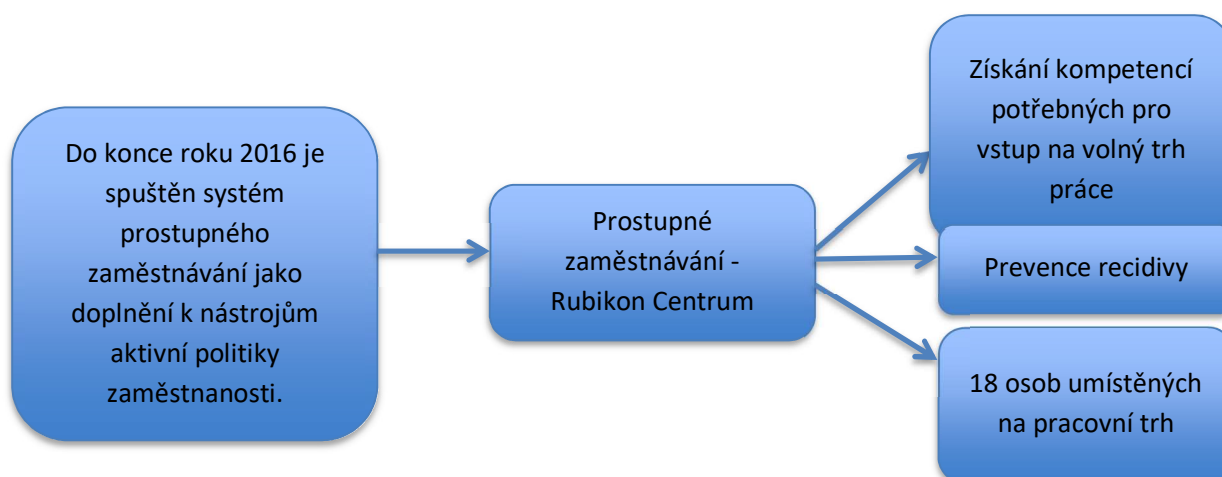
V rámci těchto prioritních os byly pro oblast zaměstnávání připraveny 2 specifické cíle. **Specifické cíle byly naplněny cca z 50 % (1 plně, 1 nere realizován).**

<b>1. Priorita</b>	<b>Rozšířit nabídky pracovních příležitostí pro nekvalifikované osoby a osoby se sníženou kvalifikací. Vybavit dlouhodobě nezaměstnané a jinak znevýhodněné osoby kompetencemi potřebnými pro uplatnění na trhu práce.</b>
<i>1.1 Obecný cíl</i>	<i>Do konce roku 2017 je připraveno 10 dlouhodobě nezaměstnaných a jinak znevýhodněných osob na vstup na legální trh práce.</i>
<i>1.1.1 Specifický cíl</i>	<i>Do konce roku 2016 je spuštěn systém dostupného zaměstnávání jako doplnění k nástrojům aktivní politiky zaměstnanosti.</i>
<b>Opatření</b>	<b>Realizace</b>

1-5: Realizace prostupného zaměstnávání, tréninkových míst a podpory nezaměstnaného.	Cíle byly dosaženy plně. Realizátorem bylo Rubikon Centrum. Cílem bylo umístit 10 nezaměstnaných na pracovní trh – umístěno jich bylo celkem 40 (za dobu působení RC v Příbrami během 2016-2019)
<b>2. Priorita</b>	<b>Vznik sociálního podnikání</b>
2.1 Obecný cíl	Do konce roku 2017 je zahájena činnost sociální firmy.
2.1.1 Specifický cíl	Do konce roku 2016 jsou vyhodnoceny možnosti vzniku sociální firmy a je zpracován podnikatelský plán.
<b>Opatření</b>	<b>Realizace</b>
1-3: Vznik sociálního podniku	Nerealizovalo se.

Zdroj: SPSZ 2015-2018

**Schéma 4: Cíle, opatření a dopady v oblasti zaměstnávání**



#### Rubikon Centrum

V oblasti zaměstnávání byl podán a realizován pouze jeden projekt na prostupné zaměstnávání organizací Rubikon Centrum. Služba se zaměřuje na podporu osob po výkonu trestu, přičemž jim pomáhá s návratem na pracovní trh. Díky projektu, o který projevil zájem 121 osob s trestní minulostí, 72 osobám bylo poskytnuto pracovní poradenství a rozvoj kompetencí (např. i díky realizaci 8 tréninkových míst či 20 kurzů). SPSZ si stanovil cíl, umístit 10 osob na volný trh práce, cíl byl nakonec významně překročen. Na volný trh práce se podařilo umístit více než 10 klientů, ačkoliv zaměstnání na volném trhu práce nebylo primárním cílem využití výzvy pro realizaci KPSVL projektu. Podle zjištění evaluačního šetření přispívá toto opatření k prevenci recidivy. Pozitivně tuto aktivitu hodnotí také většina respondentů evaluačního šetření.



**Tab. 6: RUBIKON Centrum**

Výstupy	CELKEM	Z toho pro KPSVL
Vstupní schůzky	200 osob	121 osob
Pracovní poradenství	90 osob	72 osob
Pracovní trénink	11 osob	8 osob
Umístění	40 osob	17 osob

Zdroj: Evidence RUBIKON Centra s aktualizací po ukončení projektu *Prostup na trh práce v Příbrami*

### **Sociální podnik**

Druhý specifický cíl nebyl realizován, podle situační analýzy (Korecká 2017) je důvodem nenaplnění specifického cíle nenalezení vhodného partnera pro realizaci sociálního podniku, nízká informovanost podnikatelů o hledání vhodného partnera a nedostatečné vyhodnocení přínosu plánovaného projektu pro řešení stávajících problémů v oblasti zaměstnanosti. Vznik sociálního podniku je stále zvažován.

### **Shrnutí dopadů v oblasti zaměstnání**

Při posuzování dopadu SPSZ na oblast zaměstnanosti je třeba vzít v potaz to, že na zaměstnanost měla dopad i mnohá opatření realizovaná v jiných tematických oblastech (hlavně jde o oblast bydlení a sociálních služeb). Důležitým aspektem byla spolupráce relevantních aktérů s cílem efektivně provázat koncept prostupného bydlení a prostupného zaměstnávání. Např. NDC vede klienty k osvojení pracovních návyků a k získání motivace a zájmu o pracovní zkušenosti. RUBIKON Centrum spolupracovalo se sociálním odborem MÚ Příbram i jeho realitní kanceláří při projednávání prostupného bydlení společných klientů. Dále se podařilo navázat spolupráci se zaměstnavateli, kteří byli díky možnosti podpory při pracovní adaptaci osob po výkonu trestu otevřenější náborem této cílové skupiny a zvyšují svou participaci při řešení specifických potřeb této cílové skupiny v době pracovní adaptace. K dalším službám, které se věnují oblasti zaměstnanosti patří např. NZDM, ale také školy skrze kariérové poradenství. Dále se věnují tématu zaměstnání terénní sociální služby a sociálně aktivizační služby. Dopad do oblasti zaměstnání můžeme identifikovat i u APK a domovníků, protože tato místa jsou většinou obsazována obyvateli z CS. Do oblasti zaměstnanosti má dopad také dluhová poradna, protože díky dluhovému poradenství se snižuje motivace klientů k práci na černo.

V oblasti zaměstnání pomáhají významně pracovníci Střediska terénních služeb (CSZS). „Často je s klienty řešeno zaměstnání, kdy pracovník zmapuje, o jaké zaměstnání by měl klient zájem, jeho potřeby vzhledem k výchově dětí, vzhledem ke vzdělání a již získaným pracovním dovednostem, vyhledává vhodné zaměstnání na internetu, komunikuje s personálním oddělením, s klientem sestavuje pracovní životopis, na žádost klienta může pracovník klienta na pracovní pohovor doprovodit“ (pracovník CSZS, 6. 9. 2019).

V regionu došlo během spolupráce s ASZ k významnému poklesu nezaměstnanosti (o cca polovinu), který však souvisí s poklesem nezaměstnanosti v celé ČR. Stěžejní význam mají pro oblast zaměstnanosti

makroekonomické vlivy. „Problematiku zaměstnanosti spíše řeší aktuální ekonomická situace a nedostatek pracovní síly“ (DŠ, 2019). U Příbrami hraje svou roli také blízkost Prahy. Přesto lze konstatovat, že dílčí vliv na snížení nezaměstnanosti měly i aktivity vyplývající ze SPSZ.

### 6.3. Sociální služby

V návrhové části pro oblast rodina a služby byly stanoveny 4 základní prioritní osy:

- Zintenzivnění práce s rizikovou mládeží a dětmi
- Posílení poradenské činnosti: OSP – dluhové, psychologické, právní
- Podpora sanace rodiny
- Prevence patologických závislostí

Pro oblast rodina a služby bylo připraveno 8 specifických cílů a 34 opatření. **Specifické cíle jsou realizované cca z 63 %** (5 cílů realizováno plně, 3 nerealizované).<sup>25</sup>

<b>1. Priorita</b>	<b>Zintenzivnit práci s rizikovými dětmi a mládeží.</b>
1.1 Obecný cíl	300 uživatelům ročně je od ledna 2017 dopomoženo k eliminaci následků rizikového chování.
1.1.1 Specifický cíl	Do konce roku 2016 dojde k rozšíření činnosti nízkoprahového zařízení pro děti a mládež ve věku 6 – 20 let (zařízení je navštěvováno 30 uživateli soc. služby denně).
<b>Opatření</b>	<b>Realizace</b>
1-4: Rozšíření služeb NZDM	Opatření jsou realizována plně.
<b>2. Priorita</b>	<b>Posílení poradenské činnosti.</b>
2.1 Obecný cíl	Do konce roku 2017 dojde k posílení těchto typů ambulantního poradenství: sociální poradenství – dluhová poradna, psychologická poradna, právní poradna, (soc. služba: Odborné sociální poradenství) s dopadem na 120 osob v sociální krizi.
2.1.1 Specifický cíl	Do konce roku 2016 dojde k personálnímu posílení min. dluhové poradny a právní poradny (poskytování poradenství i v různých zařízeních), které umožní nabídku poradenství pro 120 osob v sociální krizi.
<b>Opatření</b>	<b>Realizace</b>

<sup>25</sup> V rámci OP Z byly podány a přijaty k řešení projekty, které naplňují specifický cíl 1.1.1 (rozšíření činnosti nízkoprahového zařízení pro děti a mládež ve věku 6–20 let), specifický cíl 2.1.1 (posílení různých typů poradenství: sociální poradenství – dluhová poradna, psychologická poradna, právní poradna), specifický cíl 2.1.2 (pořádání seminářů pro cílovou skupinu na různá témata: finanční gramotnost, prevence zadluženosti, zvýšení právního povědomí atd.), specifický cíl 3.1.2 (rozšíření terénní sociální práce pro rodiny s dětmi / Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi) a specifický cíl 4.1.1. (soc. služby Magdalena o.p.s.: terénní programy a fakultativní činnosti dle potřeb cílových skupin s různými druhy závislostí).

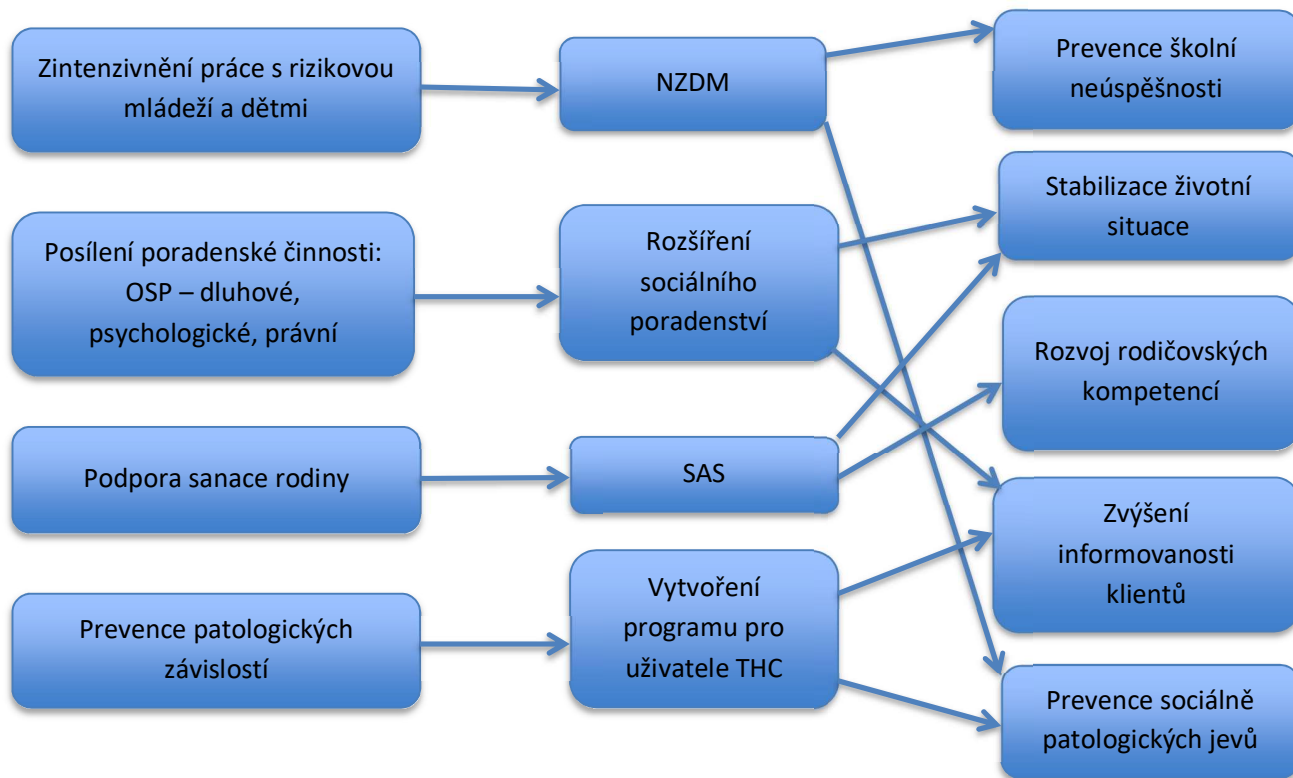
1-4: Rozšíření sociálního poradenství	Sociální poradenství za dobu platnosti SPSZ zdvojnásobilo počty realizovaných intervencí. Cíl je realizován plně.
2.1.1 Specifický cíl	Do poloviny roku 2016 budou pořádány semináře na různá témata: finanční gramotnost, prevence zadluženosti, zvýšení právního povědomí atd.
<b>Opatření</b>	<b>Realizace</b>
1-4: Realizace seminářů	Realizuje se.
<b>3. Priorita</b>	<b>Podpora sanace rodiny – koordinace a provázání sociálních služeb a jejich dostupnost pro sociálně vyloučené občany Příbrami.</b>
<i>3.1 Obecný cíl</i>	<i>Do konce roku 2017 je ve městě Příbram prohloubena multidisciplinární spolupráce mezi jednotlivými aktéry.</i>
3.1.1 Specifický cíl	Do konce roku 2015 dojde k vytvoření Týmu pro mládež za účasti zástupců OSPOD, NNO, škol, městské a státní policie, státního zastupitelství a soudů.
<b>Opatření</b>	<b>Realizace</b>
1-3: Vytvoření tým pro mládež	Cíl nebyl realizován, ale v řadě ohledů došlo k pokrokům (např. spolupráce OSVZ a CSZS aj.). <sup>26</sup>
3.1.2 Specifický cíl	Do konce roku 2016 bude rozšířena terénní sociální práce pro rodiny s dětmi (2 sociální pracovníci a 2 pracovníci v sociálních službách) – Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi (SAS), která podpoří 50 domácností v sociální nouzi.
<b>Opatření</b>	<b>Realizace</b>
1-6: Rozšíření SAS a případových konferencí	Případové konference jsou stále využívány a SAS poskytuje svoje služby trojnásobku rodin oproti r. 2015.
3.1.3 Specifický cíl	Do konce roku 2016 bude otevřeno mateřské centrum se zaměřením na posílení rodičovských kompetencí v zájmu přípravy na návrat do zaměstnání pro 20 sociálně slabých rodičů a jejich dětí.
<b>Opatření</b>	<b>Realizace</b>
1-4: Vytvoření MC	Nerealizuje se. Specifický cíl nebyl úspěšně řešen z důvodu nenalezení vhodného subjektu, který by zpracoval a podal projektovou žádost a následně provozoval mateřský klub. Přesto otevření mateřského centra stále vnímají jako potřebné pracovníci OSPOD a SAS (Korecká 2017).
3.1.4 Specifický cíl	Do konce roku 2016 vznikne dobrovolnické centrum se zaměřením na dobrovolnické programy pro děti a mládež.
<b>Opatření</b>	<b>Realizace</b>

<sup>26</sup> Zástupci OSPOD vysvětlují nenaplnění cíle tím, že témata spojená s řešením problémů dětí, mládeže a rodin jsou řešena v rámci komise OSPOD, popřípadě v rámci multidisciplinárních setkání pracovní skupiny prevence kriminality a případových konferencí pořádaných OSPODem, není tedy podle jejich názoru potřeba zřizovat další odbornou skupinu (Korecká 2017).

1-3: Vytvoření DC	Nerealizuje se. Dobrovolnické centrum provozuje v Příbrami ADRA, ale i nemocnice – tyto aktivity však probíhají mimo aktivity LP.
<b>4. Priorita</b>	<b>Prevence patologických závislostí – uživatelé omamných a psychotropních látek, závislí na hraní, na hracích automatech a gamblerství, osoby po výkonu trestu.</b>
<i>4.1 Obecný cíl</i>	<i>Do konce roku 2017 je pro 150 osob s různými druhy závislostí rozšířena nabídka terénních a ambulantních programů.</i>
4.1.1 Specifický cíl	Do konce roku 2015 je navržen rozsah soc. služeb Magdaleny o.p.s., terénních programů a fakultativních činností dle potřeb cílových skupin s různými druhy závislostí.
<b>Opatření</b>	<b>Realizace</b>
1-6: Vytvoření programu pro mladistvé uživatele THC	Realizuje se plně.

Zdroj: SPSZ 2015-2018

**Schéma 4: Cíle, opatření a dopady v oblasti sociálních služeb**



**NZDM**

Jedním z cílů SPSZ bylo rozšíření volnočasových aktivit pro děti a mládež, což se daří také díky NZDM. NZDM Bedna provozuje organizace Ponton. Před schválením SPSZ byli cílovou skupinou děti a mládež 11-20 let. Za dobu platnosti SPSZ došlo ke zvýšení počtu podpořených osob i počtu poskytnutých intervencí. Kromě toho se rozšířila cílová skupina, vznikl terénní program a rozšířily se možnosti doučování (např. rozvoj školních dovedností pro děti 6-11 let).

*Tab. 7: NZDM: počty podpořených osob*

2015	2016	2017	2018
<b>243 osob</b>	242 osob	278 osob	280 osob

Zdroj: NZDM

Aktivity NZDM pomáhají klientům pracovat na svých vztazích, funguje jako prevence sociálně patologických jevů, prevence školní neúspěšnosti a rozvíjí jejich dovednosti.

Tab. 8: Nejčastěji řešená témata

Láska, vztahy, osobní a intimní témata, sex	Společenské normy, pravidla	Zájmy, volný čas	Škola, doučování	Rodina, bydlení
20%	17%	15%	15%	10%

Zdroj: NZDM

Zásadní význam má NZDM pokud jde o podporu sociálně znevýhodněných dětí. NZDM sídlí blízko ubytoven a pracovníci v rámci terénního programu na ubytovny dochází. Mezi klienty NZDM je 51 % těch, kteří žijí na ubytovnách, nebo v azylovém domu. „NZDM sídlí blízko nejhorší ubytovny, takže tam chodí hodně děti z ubytoven. Ten terén je taky super, ale chtělo by to rozšířit kapacitu, aby pracovníci docházeli i do staré Příbrami, kde jsou ty sociální byty, tam je hodně rodin a pro ty děcka tam nejsou žádný aktivity“ (zaměstnanec obce, 31. 7. 2019).

Zásadní význam aktivit NZDM vyzdvihovali představitelé města, škol, ale i jiných sociálních služeb. Pozitivně hodnotí NZDM i Česká asociace streetwork.<sup>27</sup> NZDM v současnosti zažívá nejistotu, protože po skončení projektu OPZ hrozí omezování služeb. To může být problém zejména proto, že práce s těmito dětmi a mladistvými je založena na soustavnosti a dlouhodobosti. „Spolupráce s klienty NZDM je efektivní zejména, pokud je dlouhodobá“ (DŠ 2019).

Velký význam má NZDM i v oblasti vzdělávání. Podle většiny respondentů přispívá NZDM k prevenci školní neúspěšnosti. „Kontakt s pracovníky zvyšuje u klientů povědomí o důležitosti vzdělání, v rámci programů probíhá řada vzdělávacích aktivit, u mladších klientů (6-10 let) jsou systematicky rozvíjeny školní dovednosti, klienti mohou využívat doučování atd.“ (DŠ 2019).

Tab. 9: Doučování v NZDM:

	Počet uživatelů využívajících některou z individuálních forem doučování a pomoci se školní látkou	Počet realizovaných doučování	Počet kontraktovaných IP s tématem individuálního doučování	Počet uživatelů zapojených do aktivit rozvoje školních dovedností (CS 6 – 10 let)
2015	31	135	23	-
2016	24	82	18	64
2017	24	105	18	39
2018	44	208	38	49

Zdroj: NZDM

<sup>27</sup> „Ve dnech 16. a 17. ledna 2019 proběhla v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež Bedna v Příbrami důležitá kontrola. Pracovníci se rozhodli dobrovolně podstoupit externí audit, který měl zhodnotit, zdali jsou v Bedně poskytovány služby kvalitně. Hodnocena byla jak práce s uživateli služby, tak zpracování metodik. Bedna tento audit od České asociace streetwork absolvovala již podruhé a opět úspěšně prošla.“ Dostupné z: <http://ponton.cz/category/co-se-podarilo-v-bedne/>

„Doučování v NZDM Bedna má několik forem – pracovníci buďto poskytují doučování a pomoc se školní látkou „tady a teď“ – je tedy možné se s pracovníkem doučovat přímo v ambulanci nebo v terénu, napsat úkol, referát atd., nebo je kontraktováno individuální doučování, které probíhá s pracovníkem nebo dobrovolníkem v kontaktní místnosti, přičemž setkání a obsah doučování je domlouván předem, výsledky jsou průběžně evaluovány, obvykle po pěti setkáních. Z průběžné evaluace vyplývá, že cca 75% klientů, kteří na doučování docházejí pravidelně, zaznamená zlepšení školních výsledků již po prvních pěti setkáních. Pravidelně na doučování dochází cca 50% klientů, se kterými je individuální doučování kontraktováno“ (pracovník NZDM, 6. 9. 2019).

Když se povede dítě (a případně také rodiče) namotivovat k pravidelnému doučování, tak jsou výsledky velice dobré. Od roku 2012 bylo např. doučováno 15 klientů na opravnou zkoušku, z nich 11 docházelo pravidelně. Opravnou zkoušku nakonec složilo úspěšně všech jedenáct klientů, kteří se doučovali pravidelně.

„S klienty terénu ve věku 6 – 11 let žijícími na ubytovnách je pravidelně realizován program rozvoje školních dovedností, který se zaměřuje např. na rozvoj slovní zásoby, orientace v prostoru a čase, jemné i hrubé motoriky, základních početních operací, čtení atd. Pozitivní zpětnou vazbu jsme v minulosti zaznamenali od spolupracujících pedagogů některých MŠ a ZŠ – klienti terénu jsou např. lépe vybaveni k zápisu do ZŠ než v minulosti“ (zaměstnanec NZDM, 6. 9. 2019).

Podle jednoho pracovníka, který se zabývá prevencí kriminality, má NZDM také dopad v oblasti pocitu bezpečí. „Ráda bych vyzdvihla fungování zejména NZDM Bedna, což je výborná alternativa pro děti ze sociálně slabších rodin jak trávit volný čas. Právě tyto děti jsou na ulicích nejvíce vidět a jsou „trnem v oku“ u některých obyvatel města a právě díky NZDM Bedna mohou trávit volný čas pod dohledem a hlavně smysluplně“ (pracovník obce, 1. 10. 2019).

NZDM je schopné nalákat děti, které by jinak trávili svůj volný čas na ulici, nabídnou jim volnočasové aktivity, pomohou jim se školou a získáním sociálních dovedností. Zásadní význam má NZDM v oblasti prevence kriminality a rizikového chování, kromě toho „minimalizuje dopad sociálního vyloučení u dětí a mladých lidí“ (DŠ 2019). Podle všech respondentů DŠ (2019) přispívá NZDM k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v Příbrami.

### **Kazuistiky:**

V této podkapitole bych rád uvedl stručné shrnutí dvou případových studií, které ilustrují mechanismus dopadu služby. Kazuistiky zejména ukazují komplexnost působení aktivit NZDM, které mají dopad na celkový rozvoj osobnosti, nezaměřují se jen na dílčí dovednosti.

**František** dochází do NZDM pravidelně. Žije s matkou a sourozenci. Když se objevily problémy ve škole, „František vyjádřil zájem o doučování, jelikož propadal ze dvou předmětů.“ Na doučování pravidelně docházel. „Dále byl pracovníci motivován k tomu, aby si sám zkoušel doma procvičovat danou látku, ať už za pomoci různých interaktivních webových stránek, nebo různých aplikací, které jsou dostupné... František vždy dorazil na domluvené doučování připraven a včas. Díky pravidelnému scházení začal být František i více otevřený ve svých osobních tématech. Ukázalo se, že má zájem o kontakt, ve kterém může beze strachu vyjádřit své pocity. Dále byl František nadšený z toho, že si již po několika schůzkách opravil známky ve škole a vyučující ho stále chválí v jeho zlepšení. Františka to nadále motivuje

k tomu, aby se více snažil, protože je rád, když má sám ze sebe lepší pocit a ostatní ho už neshazují za jeho špatné školní výsledky, které měl. Má stále aktivní zájem o individuální doučování“.<sup>28</sup>

Dalším příkladem dopadu aktivit NZDM je dlouhodobá práce s klientkou **Eliškou**. „Jedná se o dívku ze smíšeného manželství Romky a Čecha, která vyrostla na ubytovně, ve standardním bydlení žila pouze v útlém věku, je nejmladší ze tří sourozenců, od mala má chronické zdravotní potíže, v rodinné anamnéze se vyskytují patologie jako gambling a domácí násilí, rodiče mají základní vzdělání, matka měla první dítě v 16 letech a nikdy nebyla zaměstnána.“ Klientka chodila do NZDM nepravidelně, postupně si budovala důvěru k personálu a začala chodit pravidelněji. V kontaktu se službou byla dívka několik let. Zlomem pro ni bylo, že se jí povedlo s pomocí doučování udělat reparát. Jako ještě mladistvá otěhotněla. „Její partner, také klient NZDM, byl v té době stejně jako klientka mladistvý a s pracovníky paralelně pracoval na svých vlastních zakázkách.“ Během dalších let řešili pracovníci NZDM řadu problémů společně s oběma partnery. Po narození dítěte se klientka zapojila do projektu Retrostipendia a snaží se dokončit školu. Partnerům se podařilo ušetřit potřebné peníze na složení kauce a pronajali si „byt mimo vyloučenou lokalitu.“<sup>29</sup>

### Rozšíření sociálního poradenství a semináře

Sociální poradenství je realizováno v rámci CSZS. Za dobu spolupráce s ASZ došlo takřka ke zdvojnásobení kapacity služby. Pravidelně se zde konají také semináře týkající se např. dluhové problematiky. V Sociální poradně působí tři sociální pracovníce, psychologka na hlavní pracovní poměr a právník je zaměstnaný na dohodu o provedení práce.

Tab. 10: počty konzultací OSP

	2015	2016	2017	2018
<b>Odborné sociální poradenství</b>	1140 konzultací	1924 konzultací	1830 konzultací	2 070 konzultací

Zdroj: CSZS

Rozdělení jednotlivých forem poradenství za rok 2018: odborné sociální poradenství 1290 konzultací; základní sociální poradenství 101 konzultací; psychologické služby 537 konzultací; právní poradenství 78 konzultací. Díky sociálnímu poradenství se mohou klienti „snáze zorientovat v obtížné životní situaci a mají možnost ji aktivně řešit“ (DŠ 2019). Podle většiny respondentů evaluačního šetření přispívají aktivity sociální poradny ke zlepšení životní situace klientů.

### Dluhy

V roce 2017 bylo v Příbrami 3 186 osob v exekuci (11 %) a z těchto osob má 57% obyvatel více jak tři exekuce. Exekuce se netýkají pouze obyvatel v produktivním věku, ale také např. 6% seniorů (Mapa exekucí – data za rok 2017). Na území celého okresu Příbram došlo mezi roky 2016-2018 k mírnému

<sup>28</sup> Dostupné z: <http://ponton.cz/frantisek-12-let-doucovanim-k-lepsim-znamkam/>

<sup>29</sup> Popis dopadů z pohledu pracovníka služby, 27. 8. 2019.



poklesu podílu osob v exekuci (z 8,26 % na 7,78 %), což odpovídá celorepublikovému vývoji. Okres Příbram se navíc drží pod celostátním průměrem (2018 – 9,2 %).

Tab. 11: Srovnání podílu osob v exekuci v roce 2016 a 2017

	2016	2017
<b>Příbram</b>	9,2 %	9,4 %
<b>Česká republika</b>	9,3 %	9,7 %

Zdroj: [mapaexekuci.cz](http://mapaexekuci.cz)

Od r. 2018 má sociální poradna akreditaci pro poskytování služeb dluhového poradenství. V 71% bylo odborné sociální poradenství zaměřeno na dluhovou problematiku.

Tab. 12: Přehled konzultací v dluhové oblasti

Téma	Počet konzultací - 2018
<b>Dluhy</b>	271
<b>Insolvence</b>	509
<b>Exekuce</b>	140

Zdroj: TAP, 2019.

Dosavadní úspěch projektu *Sociální poradny* lze hodnotit na základě hmatatelných výstupů ve formě sepsaných a povolených návrhů na oddlužení. Za celý rok 2018 pracovníce Sociální poradny podaly 49 návrhů na povolení oddlužení, z nichž 45 bylo povoleno, zbytek čeká na rozhodnutí příslušných Krajských soudů. Velmi pozitivně lze vnímat i to, že se klienti vracejí a s důvěrou se na pracovníky Sociální poradny opakovaně obracejí (TAP 2019).

### Rozšíření SAS

V Příbrami působí dvě sociálně aktivizační služby. Jednu provozuje Farní charita, druhou Centrum sociální a zdravotních služeb (v rámci Střediska terénních služeb). V této EZ se zaměříme na dopady SAS při CSZS, která vznikla v závislosti na SPSZ 1. Zpočátku docházelo k jistému překrývání obou služeb, ale podle aktérů byl již tento problém vyřešen.

„SAS je sociální služba, která nabízí odbornou pomoc a podporu v rámci vytváření harmonického a zdravého rodinného prostředí pro rodiny s dětmi, které se dostaly do nepříznivé životní situace.“<sup>30</sup> Je to „komplexní podpora rodině včetně bydlení, řeší se práce, zdravotní problémy, zajdou s nimi do dluhové poradny, na úřad práce...“ (zaměstnanec obce, 31. 5. 2019). Zintenzivnění práce s rodinami se odráží i na počtu rodin, s kterými je pracováno v rámci OSPOD.

<sup>30</sup> Dostupné z: <http://centrumpribram.cz/index.php/pages/stredisko-terennich-sluzeb>

Tab. 13: Podpořené osoby SAS a OSPOD

SAS - CSZS	2015	2016	2017	2018
<b>Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi</b>	31 rodin	81 rodin	85 rodin	97 rodin
<b>Oddělení sociálně právní ochrany dětí</b>	547 rodin	653 rodin	710 rodin	765 rodin

Zdroj: SAS, OSPOD

Respondenti DŠ (2019) hodnotí rozšíření služeb SAS kladně. Podle většiny respondentů přispívá SAS ke zlepšení životní situace klientů, ke zvýšení rodičovských kompetencí klientů a k lepší docházce sociálně znevýhodněných dětí do ZŠ, MŠ či jiných forem předškolního vzdělávání.

### Magdalena o. p. s.

Tato organizace dlouhodobě poskytuje v Příbrami široké spektrum sociálních a jiných služeb. Její aktivity se zejména zaměřují na problematiku závislostí. Organizace poskytuje v Příbrami ambulantní i terénní služby, ale organizuje např. i programy primární prevence.

Tab. 14: Počty kontaktů Magdalena

Magdalena, o.p.s	2015	2016	2017	2018
<b>Kontaktní, poradenské služby a terénní program pro uživatele s různými typy závislostí</b>	2172 kontaktů	1890 kontaktů	1826 kontaktů	3551 kontaktů

Organizace v souladu s cíli SPSZ podala ve spolupráci s CSZS projekt na rozšíření terénních služeb: *Terénní program pro jednotlivce* (vč. prevence užívání THC u mladistvých); realizace 3 roky od dubna 2017. Díky projektu se podařilo rozšířit terénní služby cca o čtyřnásobek.

Tab. 15: podpořené osoby a intervence – terénní program Magdalena

Magdalena, o.p.s	2015	2016	2017	2018
<b>Terénní programy pro jednotlivce</b>	0	35 osob/230 intervencí	144 osob/980 intervencí	220 osob/998 intervencí

Služba přispívá k prevenci sociálně patologických jevů, k informovanosti klientů a prevenci zdravotních rizik (vyšší množství vyměněného injekčního materiálu). Kromě toho přibližuje další služby mladým lidem ohroženým závislostí i dalším rizikovým chováním. Služba díky projektu pokryje větší množství lokalit, zvyšuje se též znalost příbramské drogové scény (DŠ 2019).

## Shrnutí oblasti sociálních služeb

V oblasti sociálních služeb došlo v Příbrami k výrazným pokrokům. *Kapacita sociálních služeb se od 2015-2016 téměř zdvojnásobila. Celkově se zvýšil počet sociálních služeb (z 5 na 10).* Přes to, že byla kapacita sociálních služeb takřka zdvojnásobena, stále je prostor pro jejich rozšiřování (např. terénní práce při NZDM). Stále zůstává prostor pro rozvoj dobrovolnických aktivit, nebo vznik mateřského centra (poskytování služeb pro matky ohrožené SV).

Podle zjištění evaluačního šetření jsou nyní klienti podporováni komplexněji a služby jsou díky terénním programům „blíže ke klientům“. Výrazně se zvýšila dostupnost sociálních služeb a jednotliví aktéři spolu lépe komunikují. Zlepšila se také spolupráce služeb s kurátory (DŠ 2019). Obec si pravidelně vyhodnocuje fungování sociálních služeb, včetně získání zpětné vazby od klientů. Každý rok je vytvářen aktualizovaný přehledem sítě služeb a sleduje se jejich využívání.

### Další zjištění:

- Rozšířily se možnosti volnočasových aktivit pro děti a mládež ze SVL.
- Lépe jsou podporovány rodiny žijící na ubytovnách.
- Rodiče sociálně znevýhodněných dětí zvyšují svoje kompetence.
- Sociálními službami jsou podporováni občané na různých stupních bydlení i osoby bez přístřeší.
- Zlepšila se informovanost občanů o sociálních službách.

## 6.4. Bezpečnost

Tato oblast je v SPSZ nazvána *Prevence kriminality a rizikového chování*. V návrhové části pro tuto oblast byly stanoveny 2 základní prioritní osy:

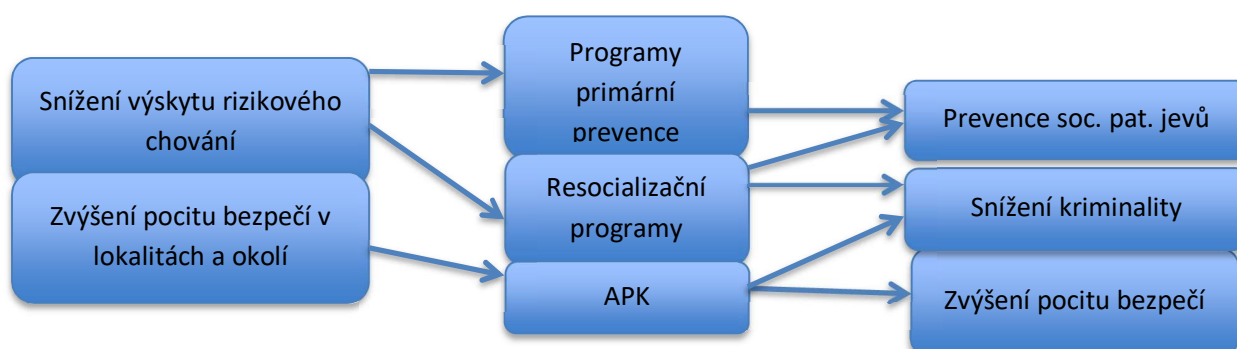
- *Snížení výskytu rizikového chování*
- *Zvýšení pocitu bezpečí v lokalitách a okolí*

Pro oblast prevence kriminality byly připraveny 3 specifické cíle a 12 opatření. **Specifické cíle jsou realizované cca z 70%** (1 plně, 1 částečně, 1 částečně).

1. Priorita	Snížení výskytu rizikového chování.
1.1 Obecný cíl	Do konce roku 2016 jsou realizovány kvalitní a ucelené programy primární prevence rizikového chování na MŠ a ZŠ.
1.1.1 Specifický cíl	Do konce roku 2015 jsou vypracovány návrhy programů primární prevence na MŠ a ZŠ, včetně možností jejich financování.
Opatření	Realizace

1-3: Realizace projektu PP - OP VVV	Projekt nebyl podán. Programy primární prevence jsou realizovány z jiných zdrojů. Realizováno z části.
1.2 Obecný cíl	<i>Do roku 2018 je snižováno riziko výskytu sociálně patologického chování u dětí, mladistvých a jejich rodičů formou resocializačních programů a pobytů.</i>
1.2.1 Specifický cíl	Realizace resocializačních programů pro rodiny a letní pobyty pro děti z problémových rodin.
<b>Opatření</b>	<b>Realizace</b>
1-3: Realizace projektu OP VVV (komplexní práce s 10 rodinami a pobyty pro 20 dětí z SVP).	Projektu nebyl podán. Aktivity jsou realizované z dotačního titulu MV ČR. Realizováno z části.
<b>2. Priorita</b>	<b>Zvýšení bezpečnosti a pocitu bezpečí v sociálně vyloučených lokalitách a jejich okolí.</b>
2.1 Obecný cíl	<i>Zapojení občanů do aktivního způsobu zvyšování vlastní bezpečnosti i bezpečí svého okolí.</i>
2.1.1 Specifický cíl	Do roku 2018 je soužití ve vyloučených lokalitách a jejich okolí podpořeno pozicemi 6 asistentů prevence kriminality.
<b>Opatření</b>	<b>Realizace</b>
1-3: APK	Realizováno plně.

**Schéma 5: Cíle, opatření a dopady v oblasti bezpečnosti**



## Programy primární prevence a resocializační programy

*Specifický cíl 1.1.1.* (vypracování návrhů programů primární prevence na MŠ a ZŠ, včetně možností jejich financování) byl naplněn pouze z části. Projekt týkající programů primární prevence nebyl podán, neboť v rámci projektu OP VVV nebyla tato témata podporována. Cílem těchto opatření „byla realizace kvalitních a ucelených programů primární prevence rizikového chování v mateřských a základních školách.“ Programy primární prevence v základních školách byly nakonec „realizovány za finanční podpory města ve spolupráci s neziskovou organizací Magdalena, o.p.s.“ (SPSZ 2, s. 25). Nerealizovaný projekt tedy zčásti supluje o.p.s. Magdalena (provozuje též Centrum adiktologických služeb), která také organizovala školení pro pedagogy i pracovníky obce (např. program Kočičí zahrada). Je třeba zdůraznit, že tyto aktivity sice naplňují cíle SPSZ, ale jsou nezávislé na aktivitách LP.<sup>31</sup>

Realizace *specifického cíle 1.2.1.* (resocializační programy pro rodiny a letní pobyty pro děti z problémových rodin) byla v roce 2016 podpořena z dotačního programu Ministerstva vnitra ČR.

Oba zmíněné projekty byly vytvořeny v rámci Programu prevence kriminality města Příbram na rok 2016 a Koncepce prevence kriminality města Příbram na léta 2016–2018. Oba cíle tedy byly realizovány mimo aktivity LP.

## APK

Součástí cílů SPSZ bylo podání projektové žádosti na zajištění pozice asistentů prevence kriminality. Projekt na pozice 6 asistentů prevence kriminality nebyl z rozhodnutí města podán, financování asistentů prevence kriminality bylo zajištěno ve spolupráci s úřadem práce ČR. V r. 2017 město Příbram zaměstnávalo 6 asistentů prevence kriminality (Korecká 2017), v polovině r. 2019 jich bylo 5.<sup>32</sup>

Z hlediska cílů SPSZ je pozitivním dopadem zapojení příslušníků CS. „Asistenti působí na celém území města a jednoznačně přispívají k udržování veřejného pořádku.“ Sociálně slabší občané se na APK s důvěrou obracejí při řešení různých životních situací. „APK mají přehled o sociálních službách působících ve městě, dokážou tyto občany nasměrovat na příslušné organizace. APK mají přehled o osobách bez přístřeší, vědí, ve kterých lokalitách se zdržují a mnohdy disponují informacemi, které pak pro svoji činnost využívají pracovníci odboru sociálních věcí“ (MPK, 1. 10. 2019). APK v Příbrami pomáhají také jako doprovod sociálních pracovníků při návštěvě problémovějších rodin. Hlídnou přechody pro chodce, když jdou děti do školy. Jeden z aktérů by uvítal další rozšíření aktivity APK, nebo flexibilnější pracovní dobu, aby pokryli např. dobu, kdy dochází k rušení nočního klidu (DŠ 2019).

---

<sup>31</sup> V Příbrami působí okresní metodik prevence PhDr. Zdeněk Stočes. Kromě o.p.s. Magdalena pomáhají s preventivními programy i jiné organizace s instituce (policie, nemocnice aj.). Školy využívají přednášky, videoprojektce ale např. i peer program, který využívá zkušeností samotných žáků. Programy primární prevence pokrývají tato témata (drogy, alkohol a tabák, šikana, xenofobie a rasismus, sexuální chování, kriminalita a delikvence, gambling aj.). Tématiku kriminality pokrývá formou besed zejména Policie ČR (Švůgerová 2011).

<sup>32</sup> APK působí v desítkách obcí ČR, v celé zemi působilo „na konci roku 2017 cca 500 asistentů prevence kriminality.“ (dostupné z: <https://prevencekriminality.cz>).

Podle většiny respondentů evaluačního šetření přispívají APK ke snížení kriminality v lokalitách, kde působí. Podle většiny respondentů DŠ (2019) přispělo zavedení APK ke zlepšení pocitu bezpečí v lokalitách, kde působí.

Pokud jde o dopady APK, tak celorepublikově chybí konkrétní měřitelné „výsledky a jednotná kritéria a indikátory úspěšnosti.“<sup>33</sup> Podle místních aktérů se však tento nástroj osvědčuje. Ukazuje se, že APK se z institucionálních aktérů těší největší důvěře obyvatel SVL.<sup>34</sup> Zároveň jsou jedním z nástrojů pro řešení nezaměstnanosti obyvatel SVL. Dosavadní zkušenosti s APK tedy podporují pokračování a „další zavádění prvků přístupu community policing.“<sup>35</sup>

### Shrnutí dopadů v oblasti bezpečnosti

Oblast bezpečnosti byla v SPSZ 1 celkem málo propracovaná, což souvisí také s tím, že obec tuto oblast řeší i na jiných platformách než je LP. Hlavním opatřením v této oblasti je rozšíření APK. APK v Příbrami působili již v r. 2015, ale došlo k zásadnímu navýšení jejich počtu (z 2 na 6). Dopad v oblasti bezpečnosti lze identifikovat také u domovníků (viz výše). Důležitý je v tomto směru také projekt společnosti Rubikon Centrum, který integruje na pracovní trh osoby po výkonu trestu (viz výše).

Celkově se bezpečnostní situace v Příbrami zlepšuje a to jak v oblasti kriminality, tak v oblasti pocitu bezpečí.<sup>36</sup> „S potěšením lze konstatovat, že rok 2018 se stal z pohledu celkové kriminality, resp. v počtu evidovaných trestných činů, opět rokem nejúspěšnějším, s celkovým počtem 804 případů. Oproti roku 2017, který byl doposud rokem nejúspěšnějším, se jedná o pokles o 11,26%. Z celkového počtu trestných činů roku 2018 bylo prozatím objasněno 381 případů, což znamená 47,39% objasněnosti. Z tohoto úhlu pohledu je rok 2018 druhým nejúspěšnějším, a za rokem 2017 zaostal o 1,95%.“<sup>37</sup>

V oblasti kriminality došlo ke zlepšení také podle tzv. indexu kriminality (o 27 %). Pokles kriminality v Příbrami byl dokonce o 5 % vyšší, než je tomu u průměru ČR. Objasněnost se zlepšila o 10% (mapa kriminality).

Tab. 16: kriminalita Příbram

Období	Příbram		ČR	
	index kriminality	počet trestných činů	index kriminality	počet trestných činů
1-12/2015	203	2247	236	247 628

<sup>33</sup> Dostupné z: <https://nku.cz/assets/kon-zavery/k18020.pdf>

<sup>34</sup> TOUŠEK, Ladislav, Václav WALACH, Petr KUPKA, et al. *Labyrintem zločinu a chudoby: kriminalita a viktimizace v sociálně vyloučených lokalitách*. Brno: Doplněk, 2018. Společensko-ekologická edice. ISBN 978-80-7239-340-4.

<sup>35</sup> Viz <https://www.socialni-zaclenovani.cz/oblasti-podpory/bezpecnost/>

<sup>36</sup> Podle pracovníka obce (1. 7. 2019) je nesoulad mezi vnímáním bezpečí v okolí SVL a policejními statistikami. Tento aktér upozorňuje na to, že jsou stále některá místa v těsné blízkosti sociálně vyloučených lokalit vnímána jako nebezpečná, ačkoli podle policie se bezpečnostní situace v těchto lokalitách zlepšuje a mají spíše jen špatnou pověst.

<sup>37</sup> *Plán prevence kriminality 2019*, s. 7 – viz: <https://pribram.eu/files/post/100111/PPK%202019.pdf>

<b>1-12/2018</b>	149	1647	183	192 405
<b>pokles v %</b>	27 %		22 %	

Zdroj: Mapa kriminality

Podle členů LP mají realizované aktivity SPSZ vliv na snížení kriminality, ale také na pocit bezpečí. Podle většiny respondentů DŠ (2019) se pocit bezpečí v Příbrami od r. 2015 celkově zvýšil.

## 6.5. Celkové hodnocení dopadů SPSZ

„V rámci SPSZ 2015–2018 bylo stanoveno 102 opatření, 26 specifických cílů a 14 priorit v oblasti sociálního začleňování a vzdělávání. Více jak 76 % naplánovaných opatření bylo úspěšně realizováno, včetně realizace 8 projektů ze třech dotačních titulů Evropské unie. Celková alokace těchto projektů činila 57, 7 mil Kč... Projektové aktivity prokazatelně zlepšily kvalitu života především sociálně vyloučených obyvatel Příbrami a občanů ohrožených sociálním propadem...“ (TAP 2019, s. 5-6).

Díky tvorbě SPSZ se podařilo zmapovat rozsah problému a potřeb různých cílových skupin. Podle šetření mezi členy LP byla realizována většina opatření, která považují za prioritní. Realizované aktivity přitom přispěly ke zlepšení životní situace sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených. Díky realizovaným aktivitám se také zlepšilo sociální klima v obci.

## 7. Zhodnocení lokálního partnerství

Tato kapitola detailněji popíše přínosy spolupráce s ASZ pro samotné lokální partnerství. V předchozích kapitolách jsme se více zaměřovali na dopady na sociálně vyloučené a lidi ohrožené sociálním vyloučením, kteří jsou však pro ASZ sekundární cílovou skupinou (ASZ na ně nemá přímý vliv – pouze zprostředkovaný). Primární cílovou skupinou (CS) jsou pro ASZ institucionální aktéři, s kterými přímo pracuje, a na které má přímý vliv. Kritéria hodnocení partnerství odvozujeme zejména z *metodiky KPSVL*.

Příprava SPSZ a následná podpora při realizaci aktivit a opatření je základním a klíčovým východiskem KPSVL, proto v rámci evaluace SPSZ hodnotíme také naplňování cílů KPSVL, které jsou v Metodice KPSVL definovány jako „zajištění *adresnosti, koordinace, konzistence a synergie* místních opatření sociální integrace založených na lokálních potřebách, která budou realizována prostřednictvím specifického mechanismu financování z prostředků ESIF“.<sup>38</sup> Kromě již zmíněných kritérií se zaměříme také na *kapacitní posílení aktérů a projekty*, skrze které k tomuto posílení došlo.

Na základě cílů KPSVL se následující část evaluační zprávy zaměří na ověření, zda a do jaké míry realizace definovaných opatření splňuje očekávané parametry – *adresnost, koordinace, konzistence,*

<sup>38</sup> **Adresnost**, tj. jestli intervence probíhá v místech s koncentrovanými problémy; **koordinace**, tj. jestli intervence probíhá ve více tematických oblastech; **konzistence**, tj. jestli kapacita intervence odpovídá místním potřebám; **synergie**, tj. jestli na úrovni konečných příjemců (sociálně vyloučených obyvatel nebo domácností) jsou propojeny aktivity z různých tematických oblastí.

synergie. K nim přidáváme také *udržitelost* jako parametr, který je podmínkou pro dlouhodobé naplňování cílů KPSVL.

Přínosy spolupráce s ASZ oceňují samotní aktéři, ale tyto přínosy jsou patrné i ze srovnání výchozího stavu, jak ho zaznamenala vstupní analýza a analytická část SPSZ. Aktéři byly během trvání LP významně **kapacitně posíleni** (zejména díky projektům KPSVL – 16 plných úvazků). Zvýšení počtu úvazků vedlo také ke zvýšení kapacit jednotlivých služeb – u sociálních služeb šlo takřka o zdvojnásobení kapacit služeb zaměřených na oblast sociálního vyloučení. U služby SAS došlo dokonce k trojnásobnému navýšení počtu podpořených rodin (viz výše). V souvislosti s realizací opatření SPSZ došlo k posílení řady existujících služeb, ale vznikly také nové služby (domovník, psychologické poradenství, Nízkoprahové denní centrum a noclehárna, SPB aj.).<sup>39</sup>

Naprosto zásadní význam mělo v této souvislosti vytvoření *Centra sociálních a zdravotních služeb* (CSZS). CSZS bylo vytvořeno na počátku spolupráce obce s ASZ. Toto centrum podstatným způsobem rozšířilo spektrum služeb poskytovaných občanům. CSZS je příspěvkovou organizací města, která obsluhuje stovky klientů a poskytne tisíce intervencí ročně.

**Tab. 17: Výstupy v podobě nových pracovních úvazků (v rámci KPSVL)**

Pozice	Zaměstnavatel	Úvazek	Doba působení
Koordinátor pro sociální oblast a vzdělávání	MěÚ	1	doba neurčitá
Pracovník v sociálních službách SAS	CSZS - SAS	0,5	1. 10. 2016 – 30. 9. 2019
Sociální pracovník SAS	CSZS – SAS	1,4	1. 10. 2016 – 30. 9. 2019
Pracovník v sociálních službách TP	CSZS - TP	1,5	1. 1. 2017 – 31. 12. 2019
Sociální pracovník TP	CSZS - TP	0,6	1. 1. 2017 – 31. 12. 2019 (0,1 úvazku neobsazeno)
Specialista pro systém dostupného bydlení	MěÚ	1	1. 6. 2017 - 31. 12. 2019
Sociální pracovník v SPB	MěÚ	1	1. 6. 2017 - 31. 12. 2019
Domovník - preventista I.	MěÚ	0,5	1. 6. 2016 - 30. 5. 2020
Domovník - preventista II.	MěÚ	0,5	1. 6. 2016 - 30. 5. 2020
Asistenti prevence kriminality	MěÚ	2	vždy na 1 rok
Manažer prevence kriminality	MěÚ	1	doba neurčitá
Asistent pro komunikace s CS	RUBIKON	0,36	36 měsíců
Vedoucí tréninkových míst	RUBIKON	30 h/měs.	3 měsíce

<sup>39</sup> Zásadním způsobem se rozšířili kapacity krizového i sociálního bydlení. Sociální bydlení bylo nově vytvořené (pro cca 100 osob), krizové bydlení začalo být využíváno efektivněji a zejména bylo více podpořeno potřebnými službami. Např. v AD se zvýšil počet ubytovaných více než o polovinu (od r. 2015).



<b>Vedoucí terénních pracovníků</b>	Magdalena o.p.s	0,1	1. 5. 2017 – 30. 4.2020
<b>Terénní pracovník</b>	Magdalena o.p.s	0,4	1. 5. 2017 – 30. 4.2020
<b>Terénní pracovník</b>	Magdalena o.p.s	0,4	1. 5. 2017 – 30. 4.2020
<b>Terénní pracovník</b>	Magdalena o.p.s	0,1	1. 5. 2017 – 30. 4.2020
<b>Terénní kontaktní pracovník</b>	BENDA	1,8	1. 1. 2017 – 31. 12. 2019
<b>Sociální pracovník</b>	CSZS - poradna	1	1. 1. 2017 – 31. 12. 2019
<b>Psycholog</b>	CZSZ - poradna	1	1. 1. 2017 – 31. 12. 2019

**Tab. 18: Rozšíření jednotlivých služeb**

<b>Služba</b>	<b>Způsob posílení</b>
<b>Sociálně aktivizační služba</b>	Kromě toho, že ztrojnásobila počet podpořených rodin, tak mají možnost řešit širší spektrum témat, mohou častěji docházet do rodin atp.
<b>Terénní práce</b>	Terénní práce byla posílena u několika organizací (CSZS, Magdalena a NZDM).
<b>APK</b>	Počty APK byly navýšeny z 2 na 6.
<b>Rubikon</b>	Díky projektu KPSVL mohlo být podpořeno o 38 osob po výkonu trestu více.
<b>NDC a noclehárna</b>	Díky této nové instituci je každý den podpořeno několik desítek lidí bez domova.
<b>AD</b>	Kapacity AD se daří lépe využívat – obsazenost je výrazně vyšší.
<b>Městská ubytovna</b>	Kapacity MU se daří lépe využívat – obsazenost je výrazně vyšší.
<b>Sociální byty</b>	Sociální byty umožňují ubytování více než 100 lidí ročně.
<b>Služby prevence ztráty bydlení</b>	Tyto služby mohou nově využít stovky osob ročně. Jen kancelář SPB podpoří 47 osob ročně (více než 40 hodin podpory)
<b>NZDM</b>	Došlo k rozšíření počtu podpořených osob, rozšíření CS z hlediska věku a také spektra služeb, včetně TP na ubytovnách.
<b>Sociální poradna</b>	Nově službu mohou využít desítky klientů. Rozšířilo se ale i spektrum poskytovaných služeb.
<b>Program pro jednotlivce (Magdalena)</b>	Nově služba pokryje větší prostor obce a službu využije i více osob.

### Podané a realizované projekty

Celkem bylo v Příbrami podpořeno osm projektových žádostí v rámci KPSVL. Na řešení přijatých projektů bylo alokováno 59 milionů Kč (OP Z – 30,1 mil. Kč; OP VVV – 17,9 mil. Kč; IROP – 11,1 mil Kč).

### **OPZ**

Ve výzvě OPZ bylo plánováno podání jedenácti projektů. Přijato k financování bylo šest projektů. Autory projektových žádostí bylo Centrum sociálních služeb p. o., město Příbram, spolek Ponton z. s. a Rubikon Centrum z. s. a Magdalena o.p.s. formou služby pro Centrum sociálních služeb p. o. Celkem bylo vyčerpáno 70 % alokovaných zdrojů pro SPSZ Příbram ve 2. vlně KPSVL.

#### **Tab. 19: projekty OPZ**

Jedním z projektů přijatých k financování je projekt <b>Sociální poradna jako podpůrný nástroj proti sociálnímu vyloučení (1/2017; Centrum sociálních služeb p. o., město Příbram)</b> . <sup>40</sup> Projekt se zaměřuje na rozšíření odborného sociálního poradenství pro obyvatele ohrožené sociálním vyloučením, a to především v otázkách dluhové a právní gramotnosti, pracovního poradenství, rodičovských kompetencí, psychoterapie aj. V projektu byly žádány prostředky na navýšení personální kapacity a odbornosti pracovníků sociální poradny s cílem zajistit dostupné, kvalifikované a efektivní služby pro osoby v tíživé životní situaci. Projekt byl přijat s krácením finančních prostředků určených na vzdělávání pracovníků.
V dalším schváleném tříletém projektu <b>Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Bedna (NZDM 1/2017; Ponton z. s.)</b> je podpořeno rozšíření kapacit ambulantní a terénní formy nízkoprahových služeb pro mládež. <sup>41</sup>
Navýšení personální kapacity sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi se věnuje další schválený projekt <b>Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi (SAS - 1/2017; Centrum sociálních služeb p. o., město Příbram)</b> . <sup>42</sup> Cílem projektu je zamezit zhoršování postavení rodin ohrožených sociálním vyloučením a zabránit umístování dětí do náhradní péče. Projekt se zaměřuje na zajištění odborné terénní a ambulantní práce a na realizaci případových konferencí za účasti dalších spolupracujících subjektů.
Cílem schváleného projektu <b>Posílení terénní sociální práce v Příbrami (4/2017; Centrum sociálních služeb p. o., město Příbram, Magdalena o.p.s. formou služby)</b> je rozšíření terénní práce při Centru sociálních a zdravotních služeb. <sup>43</sup>

<sup>40</sup> CZ.03.2.60/0.0/0.0/15\_042/0003523 Odborné sociální krizové, dluhové, psychoterapeutické a právní – poradenství – CSZS; realizace 3 roky od 01/2017. Projekt: Sociální poradna jako podpůrný nástroj proti sociálnímu vyloučení.

<sup>41</sup> CZ.03.2.60/0.0/0.0/15\_042/0003880 NZDM Bedna – BEDNA; realizace 3 roky od 01/2017.

<sup>42</sup> CZ.03.2.60/0.0/0.0/15\_042/0003524 Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi – CSZS; realizace 3 roky od 01/2017. Projekt: Aktivizace rodin s dětmi a eliminace rizik vedoucích k sociálnímu vyloučení.

<sup>43</sup> CZ.03.2.60/0.0/0.0/15\_042/0003917 Terénní program pro jednotlivce (vč. prevence užívání THC u mladistvých) – Magdalena, o.p.s.; realizace 3 roky od 04/2017 (realizováno při CSZS).

Další financovaný projekt nese název *Prostup na trh práce v Příbrami (11/2016; Rubikon Centrum, z.s.)*.<sup>44</sup> V rámci tohoto projektu jsou poskytovány poradenské a motivační intervence zaměřené na zvýšení uplatnění nezaměstnaných osob s trestní minulostí ve společnosti, zvýšení jejich uplatnitelnosti na trhu práce a navýšení jejich finanční gramotnosti. Projekt byl schválen s krácením finančních prostředků, omezeny byly finance na materiál a některé úvazky.

Posledním schváleným projektem v operačním programu Zaměstnanost je *Podpora sociálního začleňování rozvojem služeb Systému dostupného bydlení (SPB - 4/2017; město Příbram)*.<sup>45</sup> Hlavním cíle projektu je podpoření návratu sociálně vyloučených osob do standardní formy bydlení a rozvoj kompetencí pro udržení ve standardních formách bydlení.

#### **Hlavními důvody pro nepodání dalších plánovaných projektů jsou:**

- *nenalezen vhodný žadatel*: Sociální podnik (plánovaná alokace: 1,95 mil. Kč), Mateřské centrum (plánovaná alokace: 2, 2 mil. Kč)
- *zvolena jiná forma financování* MV ČR: Asistenti prevence kriminality (plánovaná alokace 4,8 mil. Kč)
- *financováno z vlastních zdrojů obce*: Dobrovolnické centrum (plánovaná alokace: 1,2 mil Kč)

#### **IROP**

Ve výzvě IROP bylo plánováno podání 2 projektů, přijat k financování byl jeden. Celkem bylo vyčerpáno 45 % alokovaných zdrojů.

Cílem realizovaného projektu bylo vybudování **Nízkoprahového denního centra a noclehárny**.<sup>46</sup> Žadatelem projektu bylo město Příbram. Projekt byl realizován po dobu tří let a jeho realizace byla ukončena v roce 2017.

Záměrem druhého projektu bylo vybudovat **10 bytových jednotek** určených jako sociální bydlení. Z důvodu nevhodnosti stavební dispozice a z toho plynoucích vysokých nákladů na rekonstrukci vytipovaného objektu nebyl projekt podán.

#### **Projekty z jiných zdrojů**

MV ČR: Asistenti prevence kriminality.

---

<sup>44</sup> CZ.03.2.60/0.0/0.0/15\_042/0003156 Prostup na trh práce v Příbrami – Rubikon Centrum; realizace 3 roky od 11/2016.

<sup>45</sup> CZ.03.2.60/0.0/0.0/15\_042/0006112 Podpora sociálního začleňování rozvojem služeb Systému dostupného bydlení – město Příbram; realizace 3 roky od 04/2017.

<sup>46</sup> CZ.06.2.56/0.0/0.0/16\_040/0002297 Nízkoprahové denní centru a noclehárna Příbram – město Příbram; realizace dokončena 06/2017.

Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV): CZ.02.3.61/0.0/0.0/15\_007/0000235  
*Inkluzivní vzdělávání na základních školách v Příbrami* – město Příbram; realizace 3 roky od 09/2016.  
Navazující projekt byl schválen 2019.

## 7.1. Koordinace

V této kapitole se zaměříme na to, jestli díky spolupráci s ASZ dochází k lepší koordinaci aktivity jednotlivých aktérů, jestli tedy aktéři nejednají izolovaně (nekoordinovaně). V tomto směru je velkým přínosem samotný SPSZ, který podporuje to, aby realizované aktivity byly v souladu s tím, co se strategicky naplánovalo. Velký význam má také zavedení pozic, které tuto koordinaci zajišťují (LK, KIV, manažer SPSZ, koordinátor inkluze při obci aj.).

Zásadní změnou v oblasti koordinace aktivit zaměřených na oblast sociálního začleňování bylo v Příbrami samotné vytvoření LP. Nejdříve byl zmapován rozsah sociálního vyloučení a formulovány potřeby CS. Byli kontaktováni jednotliví aktéři, kteří následně společně strategicky a koordinovaně plánovali jednotlivá opatření. Lokální konzultant společně s manažerem SPSZ průběžně prováděli tzv. *síťování*, které spočívá v oslovování relevantních aktérů, přičemž se snaží o jejich zapojení do aktivit LP, aktéry také motivují k vzájemné komunikaci. Při zahájení spolupráce na tvorbě SPSZ mělo lokální partnerství v Příbrami 31 členů.<sup>47</sup>

V tomto směru mělo zásadní význam **vytvoření pěti pracovních skupin (tab. 20)**:

**BYDLENÍ:** Do pracovní skupiny *Bydlení* bylo na počátku zapojeno osm partnerů. Na tvorbě SPSZ v pracovní skupině bydlení participovali zástupci města<sup>48</sup>, mimo ně se jednání účastnil zástupce kontaktní pobočky úřadu práce v Příbrami a nestátní neziskové organizace Rubikon Centrum z. s. a Městská realitní kancelář.

**ZAMĚSTNANOST:** Pracovní skupina *Zaměstnanost* měla 8 členů. Mimo zástupců města se problematice zaměstnanosti věnovali zástupci Technických služeb města Příbram p. o., Probační a mediační služby a nestátní neziskové organizace Rubikon Centrum, z. s. Na jednáních dále participovali dva představitelé úřadu práce.

**RODINA A SOCIÁLNÍ SLUŽBY:** Nejvíce členů měla pracovní skupina *Rodina a sociální služby* (17 partnerů). Na přípravě SPSZ se v pracovní skupině rodina a služby podíleli zástupci města, úřadu práce, policie ČR a městské policie, obecně prospěšných společností a nestátních neziskových organizací (např. Magdaléna o. p. s, ADRA, o. p. s., Rubikon z. s., Ponton z. s. a další), Spolek MARO (romská iniciativa), Probační a mediační služba a Farní charita Příbram.<sup>49</sup>

<sup>47</sup> Značným limitem síťování je nastavení podmínek financování projektů, které například omezuje zapojení některých aktérů. Složitě je např. zapojení soukromého sektoru, malých obcí a spolků (nedostatečná kapacita na administrování projektů).

<sup>48</sup> Volení zástupci města, Odbor sociálních věcí a zdravotnictví, Orgán sociálně-právní ochrany dětí, Odbor školství, kultury a sportu, Centrum sociálních a zdravotních služeb, p. o.

<sup>49</sup> Mezi aktéry jsme zaznamenali informaci, že byly zpočátku spolupráce napjaté vztahy mezi Farní charitou a CSZS. Vztahy byly zpočátku spíše kompetitivní než kooperativní. Obě organizace např. provozují SAS. Dnes již mají obě organizace lépe rozdělené oblasti působení a lépe spolupracují.

**VZDĚLÁVÁNÍ:** Problematice vzdělávání se v pracovní skupině věnovalo 26 členů partnerství, zástupci města, mateřských (13) a základních škol (7), Střediska výchovné péče a Pedagogicko-psychologické poradny. Proces zdařilého síťování lze ilustrovat tím, že do prvního projektu OP VVV bylo zapojeno jen 5 ZŠ a žádná MŠ, v druhém jsou to již všechny školy a několik MŠ.

**PROJEKTY A IMPLEMENTACE:** Na samotné realizaci klíčových aktivit má zásadní úlohu „Pracovní skupina projekty a implementace, která funguje od března 2015 v souvislosti s přistoupením města ke spolupráci s ASZ v rámci KPSVL. Pravidelné setkávání pracovní skupiny pokračuje i nadále v letech 2018–2019 pod záštitou města Příbram“ (TAP 2019). O přípravu projektů v rámci KPSVL výzvy projevil zájem 26 členů lokálního partnerství.<sup>50</sup>

Koordinovaný přístup si postupně jednotliví aktéři osvojili také díky spolupráci s ASZ. V současnosti postupují aktéři koordinovaně zejména při tvorbě a přípravě realizace opatření Tematického akčního plánu. Obec se podílí také na tvorbě a realizaci dalších strategických dokumentů: Místní plán inkluze, MAP, plány prevence kriminality aj. Obec se též aktivně účastní krajského plánování sociálních služeb.

Díky aktivitám LP došlo k rozšíření spolupráce klíčových aktérů (vedení města, ÚP, NNO, vzdělávacích institucí, zaměstnavatelů, kurátora pro dospělé aj.). Pokroky v oblasti koordinace jsou patrné zejména v rámci SPB.

Určitou překážkou v koordinační funkci ASZ je to, že ASZ pomáhá strategicky plánovat, ale není sama poskytovatelem prostředků na projekty.

## 7.2. Synergie

Pro potřeby synergického efektu je třeba, aby intervence probíhala ve všech tematických oblastech a aby bylo zapojeno maximum relevantních aktérů. Zpočátku bylo do aktivit LP zapojeno široké spektrum aktérů a většinu se jim podařilo aktivně zapojit. Slabší bylo zapojení soukromých provozovatelů ubytoven, pronajímatelů bytů a zaměstnavatelů. Podařilo se dílčí zapojení provozovatelů ubytoven, kteří např. poskytli prostory pro sociální služby. Organizace Rubikon zase spolupracovala se zaměstnavateli při umísťování klientů na volný pracovní trh.

I díky realizovaným aktivitám došlo k prohloubení spolupráce mezi službami a institucemi, které si předávají klienty, pracovníci jedné služby doprovázejí klienty do služby druhé, kurátoři organizují případové konference atp. Když je např. někdo zapojen v SPB, jsou na setkání přítomni pracovníci OSPOD, městské realitní kanceláře, terénní pracovníci, zástupci sociálního odboru aj. Členové LP tak vytvářejí synergický efekt a navzájem se aktivizují. U některých respondentů se objevovaly výhrady vůči nedostatečnému propojení s aktéry v oblasti ve vzdělávání. Výzvou je také větší zapojení CS do plánování a realizace jednotlivých opatření.

---

<sup>50</sup> Počet členů lokálního partnerství se snížil po schválení SPSZ. V období implementace SPSZ opustili pracovní skupinu rodina a služby tři členové (dvě obecně prospěšné společnosti a Policie ČR). Motivace aktérů ochabla, pokud jim strategické plánování nenabízelo přiměřené přínosy (pro fungování dané organizace a jejich klienty)

### **7.3. Adresnost/relevance**

V této kapitole se budeme věnovat adresnosti intervence ve smyslu zacílení intervencí a koncentrace zdrojů na řešení problémů v místě jejich největšího rozsahu. Jde o to, aby intervence podporovala ty, kterým byla určena. Budeme zde posuzovat také relevanci intervencí, o které vypovídá například to, zda realizované aktivity byly v souladu s doporučeními v SA.

Realizovaná opatření byla zacílena primárně na sociálně vyloučené a ohrožené sociálním vyloučením. To lze ilustrovat na oblasti bydlení, kde šla podstatná část prostředků na podporu lidí bez domova, významně byli ale podpořeni i ti, kteří bydlí v krizovém bydlení, s podobně velkou intenzitou byli podpořeni i lidé v sociálních bytech. V tomto směru je jistý problém v tom, že se sociálně vyloučení koncentrují na soukromých ubytovnách, kde jsou možnosti působení LP omezené. Ale i do soukromých ubytoven se nakonec podařilo zacílit řadu intervencí. Cíl adresnosti je tedy v tomto směru plněn s drobnými rezervami.

Lze také konstatovat, že realizace intervencí je ve většině ohledů v souladu se SA a zjištěními analytické části SPSZ. Pokud jde o rozsah intervencí v jednotlivých oblastech, tak se zdá být adekvátní. Méně realizovaných opatření bylo v oblasti zaměstnanosti, kde došlo k výraznému zlepšení díky snižování nezaměstnanosti v celé ČR. Poměrně menší rozsah intervencí směřoval do oblasti bezpečnosti, což odpovídá rozsahu problémů s bezpečností v Příbrami. Nejvíce realizovaných opatření směřovalo do oblasti bydlení a sociálních služeb, kde byly identifikovány nejzávažnější problémy. Obec si také průběžně zjišťuje potřeby obyvatel a spokojenost s poskytovanými službami. U většiny služeb se může díky rozšíření kapacit cíleněji zaměřit na potřeby klientů. Cíl adresnosti je v tomto ohledu plněn.

### **7.4. Konzistence**

Konzistence kapacity prováděných opatření s potřebami osob ohrožených sociálním vyloučením je blíže evaluována v rámci evaluace dopadů opatření SPSZ v předchozích kapitolách. Jde tedy o to, zda rozsah intervencí odpovídá rozsahu řešených problémů. U většiny realizovaných opatření je možné konstatovat, že rozsah intervence je adekvátní vzhledem k rozsahu problému. Přesto v tomto směru přetrvávají nedostatky. Zvláště zřetelný je tento problém patrný pokud jde o nedostatek ubytovacích kapacit v rámci SPB. Ukazuje se také, že stále roste poptávka po sociálních službách, ačkoli byly jejich kapacity takřka zdvojnásobeny. Konzistencí intervence myslíme též to, jestli na sebe jednotlivé kroky realizace navazovaly. V tomto směru byla konzistence intervence poměrně dobrá.

### **7.5. Udržitelnost**

Udržitelnost aktivit je zatím celkem nadějná, protože panuje široká shoda na tom, že se realizované aktivity osvědčily. V roce 2017 proběhlo dotazníkové šetření mezi členy LP, kde většina respondentů deklarovala zájem o udržení a rozvoj LP i po odchodu ASZ. Významný vliv na udržitelnost aktivit LP má vytvoření TAP, který byl schválen v polovině roku 2019. Zde obec klade důraz na udržitelnost aktivit zejména v oblasti bydlení a sociálních služeb. Určitá nejistota v současnosti panuje, pokud je o udržitelnost aktivit NZDM (nemá zajištěné prostředky na pokračování všech aktivit).

## **7.6. Shrnutí hodnocení LP**

Díky vytvoření LP se podařilo výrazně zlepšit koordinaci aktivit zaměřených na problematiku sociálního vyloučení. Setkávání pracovních skupin podpořilo komunikaci jednotlivých aktérů a vytvořilo podmínky k jejich spolupráci. Proces strategického plánování a koordinace aktivit posílila synergický efekt, který se projevuje také v komplexnosti podpory sociálně vyloučeným. Zásadní význam mělo v tomto směru podstatné posílení kapacit jednotlivých aktérů, které umožňuje poskytovat širší spektrum služeb a s větší intenzitou. Aktéři získali nové zkušenosti s podáváním projektů, učí se obhájit svoje aktivity a obstarat si prostředky na jejich realizaci.

Vznik LP měl v Příbrami zásadní vliv na to, jak spolu jednotliví aktéři komunikují. Aktéři zlepšují své schopnosti strategicky plánovat svoje aktivity ve spolupráci s ostatními aktéry. Podle členů partnerství je jedním z významných přínosů partnerství to, že partneři lépe chápou potřeby cílové skupiny, věnují jim větší pozornost a více využívají při svých aktivitách odpovídající informační podklady (DŠ 2017).

Většina respondentů DŠ (2017) také vyjádřila přesvědčení, že kvalita řešení problémů se díky působení ASZ zlepšila. ASZ podle nich také dostatečně zohledňuje specifika obce a poskytuje LP odpovídající expertní podporu. Pozitivně hodnotili také frekvenci scházení pracovních skupin.

### **Silné stránky LP:**

- Posílení kapacit jednotlivých členů LP
- Prohloubení spolupráce partnerů
- Rozšíření spektra poskytovaných služeb
- Zvýšení schopnosti strategicky plánovat
- Podpora udržitelnosti díky TAP

### **Slabé stránky:**

- Omezené možnosti působení LP na soukromé ubytovny
- Menší zapojení soukromého sektoru a CS
- Nedostatek ubytovacích kapacit ve všech stupních SPB
- Nejisté financování osvědčených aktivit

## **8. Srovnání výchozího a konečného stavu sociálního vyloučení v obci**

Zjištění evaluačního šetření vypovídají o tom, že se míra sociálního vyloučení v Příbrami za dobu spolupráce s ASZ mírně snížila. O nižší míře sociálního vyloučení vypovídá míra nezaměstnanosti, která se snížila cca o polovinu. Za dobu platnosti SPSZ se také o více než polovinu snížil počet domácností v hmotné nouzi.

Pokles vyplacených dávek v hmotné nouzi je v Příbrami výraznější, než je průměr ČR. Z toho lze vyvozovat, že dochází k pozitivním změnám v oblasti sociálního začleňování. I když je třeba vzít v potaz

způsob výpočtu dávek a postup při jejich vyplácení.<sup>51</sup> Poklesy se týkají i dalších sociálních dávek (viz tab. 21).

**Tabulka č. 21: Nezaměstnanost a příjemci sociálních dávek**

Statistický údaj	Rok			
	2015	2016	2017	2018
<b>Počet uchazečů o zaměstnání v evidenci ÚP</b>	2060 osob	1682 osob	1172 osob	928 osob
<b>Počet domácností v hmotné nouzi</b>	1018 domácností	786 domácností	629 domácností	418 domácností
Počet příjemců - sociální dávky:				
<b>Příspěvek na bydlení</b>	11 282 dávek / rok	11 708 dávek/rok	10 896 dávek/rok	9 390 dávek/rok
<b>Rodičovský příspěvek</b>	10 035 dávek / rok	18 268 dávek/rok	18 702 dávek/rok	18 644 dávek/rok
<b>Přídavek na dítě</b>	27 686 dávek / rok	24 607 dávek/rok	22 888 dávek/rok	18 395 dávek/rok

Zdroj: TAP, 2019

**Tab. 22: Roční úhrn dávek v hmotné nouzi**

Příbram	Příspěvek na živobytí			Doplatek na bydlení		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018
	5857	4513	3370	3344	2628	1972

Zdroj: Úřad práce

**Tab. 23: Meziroční pokles v počtu dávek v Příbrami a v celé ČR**

Změna mezi 2016 – 2018		
	Příspěvky na živobytí (%)	Doplatky na bydlení (%)
<b>Příbram</b>	-42,5%	-41,0%
<b>ČR</b>	-36,9%	-36,2%

Zdroj: Úřad práce

<sup>51</sup> Celorepublikový trend snižování počtu vyplacených dávek v HN souvisí s pozitivním vývojem ekonomiky, ale také se způsobem jejich výpočtu. Výpočet je totiž vázán na životní minimum, které se mnoho let nevalorizovalo. Životní náklady se však výrazně zvyšují. Řadě domácností na hranici chudoby proto nevznikne nárok na Dávku pomoci v hmotné nouzi. Určitá část poklesu může být v Příbrami také způsobená postupem úřadu práce při přidělování dávek.



Podle zjištění EZ na tomto zlepšení mají podstatný podíl i aktivity LP (zejména projektové aktivity). „Projektové aktivity prokazatelně zlepšily kvalitu života především sociálně vyloučených obyvatel Příbrami a občanů ohrožených sociálním propadem a téměř dvojnásobně navýšily kapacitu sociálních služeb. Díky nově vzniklým pracovním úvazkům (až 20 nových úvazků) mohla být osobám sociálně vyloučeným nebo ohroženým sociálním vyloučením, nabídnuta a poskytnuta komplexní podpora v oblasti dluhového poradenství, bydlení, zaměstnání apod.

Zajímavým trendem je snižující se počet příjemců sociálních dávek. Dle vedení Úřadu práce Příbram je v území tento stav zapříčiněn nesporným vlivem klesajícího počtu uchazečů o zaměstnání, a také intenzivní práci s klienty v rámci programů sociální práce a sociálních šetření“ (TAP 2019).

## 9. Závěr

Za dobu fungování LP došlo v Příbrami k významným změnám v procesu sociálního začleňování. Podařilo se kvalitně zmapovat rozsah sociálního vyloučení a vytvořit strategické dokumenty, které přispívají k řešení tohoto problému. Realizované projekty měly zásadní vliv na posílení kapacit jednotlivých aktérů, kteří se podílí na procesu sociální inkluze. Díky aktivitám LP byly aktivity jednotlivých aktérů koordinovány, což podpořilo synergický efekt. LP také průběžně monitorovalo realizaci opatření. Aktivity LP se soustředily na 5 hlavních oblastí (bydlení, sociální služby, zaměstnanost, bezpečnost a vzdělávání). Z dostupných dat vyplývá, že díky aktivitám LP se celkově zlepšuje kvality života v obci.

LP se nejvíce zaměřilo na problémy v oblasti bydlení, v této oblasti také došlo k velkým pokrokům. Významně se rozšířily služby pro lidi bez domova, vznikly nové kapacity krizového a sociálního bydlení (služby podporující lidi bez domova dokonce ztrojnásobily svou kapacitu). Díky zavedení SPB je navíc usnadněn přechod klientů mezi jednotlivými stupni bydlení. Přes to, že došlo v oblasti bydlení k zásadním pokrokům, stále přetrvávají zásadní problémy. Prvním problémem je bydlení na ubytovnách, kde stále bydlí cca 135 rodin s dětmi. Další problém přetrvává v kapacitách bydlení (zejména v 3. stupni SPB).

V Příbrami byly významně posíleny sociální služby, které takřka zdvojnásobily své kapacity. Díky novým kapacitám SS je jejich podpora lépe plánovaná a nastavená "na tělo". K tomu dochází také díky intenzivnější spolupráci relevantních aktérů (úřadů, komisí, organizací aj.). Celkově se zvýšil počet sociálních služeb (z 5 na 10). Sociálně znevýhodnění jsou podporováni komplexně a služby jsou díky terénním programům „blíže ke klientům“. Výrazně se zvýšila dostupnost sociálních služeb a jednotliví aktéři spolu lépe komunikují. Rozvoj sociálních služeb měl zásadní dopad na oblast zaměstnanosti a bezpečnosti. Přes to, že byla kapacita sociálních služeb takřka zdvojnásobena, stále zůstává prostor pro jejich rozšiřování (např. terénní práce při NZDM, služby zaměřené na oblast dluhů aj.). I díky tomuto navýšení byla ve městě ukončena činnost RUBIKON Centra, které v rámci projektu KPSVL sehrálo roli inkubátoru nových řešení v oblasti zaměstnanosti a synergie konceptu prostupného bydlení a zaměstnávání, které mohou v dalším období realizovat místní aktéři a organizace.

Za dobu spolupráce s ASZ došlo k výraznému posílení sítě partnerů, kteří se podílejí na procesu sociálního začleňování. Výzvou je v této oblasti stále zapojení soukromého sektoru a CS. Pokroky byly evaluačním šetřením zjištěny i v oblasti koordinace aktivit LP, která zásadním způsobem podporuje

synergický efekt. Jsou zde navíc dobré vyhlídky na udržitelnost aktivit LP, i když některé aktivity mají stále nejisté financování.

## 10. Doporučení

- Zvyšování kapacit bydlení ve všech stupních SPB.
- Vyvolat diskusi o zavedení principů „housing first“ v oblasti bydlení.
- Více zapojit do aktivit LP soukromí sektor.
- Rozšířit aktivity zaměřené na oblast dluhů.
- Více podpořit kooperaci aktérů ve vzdělávání s ostatními aktéry.
- Aktivitám LP by prospělo zkvalitnění monitoringu a práce s daty tak, aby v jednotlivých fázích realizace intervence byly stanoveny jasné výchozí podmínky (baseline). Tato datová základna umožní lepší evaluaci realizovaných opatření.
- Více podpořit zapojení cílové skupiny (komunitní a participativní aktivity).

## 11. Seznam literatury, zdrojových materiálů

Kocman D., Klepal J. (2016): *Prostupné bydlení: Evaluace*, Agentura pro sociální začleňování.

Korecká Z. (2017): *Situační analýza*, Agentura pro sociální začleňování 2017.

Radostný L., Štěpánková H., Vališ D. (2015): *Situační analýza*, ASZ 2015, dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/dokumenty-pro-lokalitu-pribram>

*Strategický plán sociálního začleňování města Příbram pro období 2015 – 2018*, Příbram 2015, dostupné na: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/dokumenty-pro-lokalitu-pribram>

*Strategický plán sociálního začleňování města Příbram pro období 2018–2021*, Příbram 2018, dostupné z: <https://pribram.eu/files/post/100287/Strategick%C3%BD%20pl%C3%A1n%20soci%C3%A1ln%C3%ADho%20za%C4%8Dle%C5%88ov%C3%A1n%C3%AD.pdf>

Šmoldas M., Jelínková Z. (2015): *Podkladová analýza. Koncepce bydlení města Příbram*. Město Příbram / Antropohled, dostupné z: [http://pribram.eu/files/post/101776/Podkladov\\_anal\\_za\\_ke\\_koncepci\\_bydlen\\_shy\\_mA\\_rsaquo\\_sta\\_P\\_trade\\_shy\\_bram.pdf](http://pribram.eu/files/post/101776/Podkladov_anal_za_ke_koncepci_bydlen_shy_mA_rsaquo_sta_P_trade_shy_bram.pdf)

Švůgerová H. (2011): *Dostatečnost poskytovatelů primární prevence rizikového chování v městě Příbram*, Jihočeská univerzita v ČB.

Toušek L., Walach V., Kupka P. et al. (2018): *Labyrintem zločinu a chudoby: kriminalita a viktimizace v sociálně vyloučených lokalitách*. Společensko-ekologická edice: Brno.

## 12. Seznam použitých zkratk

AD	- Azylový dům
APK	- Asistent prevence kriminality
APZ	- Aktivní politika zaměstnanosti
ASZ	- Agentura pro sociální začleňování
CS	- Cílová skupina
CSZS	- Centrum sociálních a zdravotních služeb
ČSÚ	- Český statistický úřad
DŠ	- Dotazníkové šetření
ESIF	- Evropské strukturální a investiční fondy
EZ	- Evaluační zpráva
IROP	- Integrovaný regionální operační program
KPSS	- Komunitní plán sociálních služeb
KPSVL	- Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám
KÚ	- Krajský úřad
LP	- Lokální partnerství
MěÚ	- Městský úřad
MPI	- Místní plán inkluze
MPK	- Manažer prevence kriminality
MPSV	- Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠ	- Mateřská škola
MV	- Ministerstvo vnitra
NDC	- Nízkoprahové denní centrum
NNO	- Nestátní nezisková organizace
NZDM	- Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
OPZ	- Operační program Zaměstnanost
OPVVV	- Operační program věda, výzkum, vzdělání
OSP	- Odborné sociální poradenství
OSPOD	- Orgán sociálně-právní ochrany dětí
OSVZ	- Odbor sociálních věcí a zdravotnictví
PS	- Pracovní skupina
PPP	- Pedagogicko-psychologická poradna
PVO	- Byty pro příjmově vymezené osoby
SA	- Situační analýza
SAS	- Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi
SC	- Specifický cíl
SPB	- Systém prostupného bydlení
SPSZ	- Strategický plán sociálního začleňování
SS	- Sociální služba
SŠ	- Střední škola
SVL	- Sociálně vyloučená lokalita

SV - Sociální vyloučení  
TAP - Tematický akční plán  
TP - Terénní práce  
VPP - Veřejně prospěšné práce  
ZŠ - Základní škola